ראדאמער-קעלצער לעבן

הײנט 14 זײטען

אדרעסען
פון „ראדאמער קעלצער לעבען“

אין ראדאם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben“
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ.
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben“
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אנאנסען פרייז:
אין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר'
„ 40 „ אין „ „ „
„ 18 „ נאכ'ן „ „ „

ראדאם פרייטאג יב' אדר תרפ"ו — פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך — 26-go Lutego 1926 roku

א הערצליכען מז"ט. ווינשען מיר אונזערע ליבע עלטערן צו דער תנאים פון זייער ליבע טאכטער פרל' עטיל לאנדאן מיט ה' אהרן פרידמאן זיי זאלען האבען נחת פון זעם פערלאבטען פארל און דערלעבען שמחות ביי דער רעכטע קינדער.

קינדערליך, פאטער, אידעם און אייניקלעך.
חיה'לע, ישראל, אליעזר, טשארנאלע, אלקנה ווערבער.

צום פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין פרל' עטיל לאנדאן מיט ה' אהרן פרידמאן ווינשען מיר זיי פיל גליק זאל זייער צוקונפט אויפבליען ווי די בלומען אין פרילינג.

שוועסטער חיי'לע,
שוואגער ישראל אליעזר ווערבער.

צו דער פערלאבונג פון אונזער שוועסטער עטיל לאנדאן מיט ה' אהרן פרידמאן ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט זאל זייער צוזאמענבונד געשלאסען זיין מיט מזל און צופרידענהייט.

ברידערען
נחום, יחיאל און הירשעל לאנדאן.

צו דער האכצייט פון מיין ליבע טאכטער פריידעלע בערקאוויטץ מיט ה' איטשע בליימאס ווינש איך מזל טוב. זאל די זון פון גליק בעשטראלען אייערע געצעלטען אין לאנד אמעריקא.

מוטער.
חיי' גיטעל בערקאוויץ.

א הערציגען ברכת מזל-טוב וואונשען מיר אונזער חבר

אסקאר סערוועטניק

מיטגליד פון רעדאקציאנס-קאלעגיום פון „ראדאמער-קעלצער לעבען“ צום געבורט פון זיין טאכטער.

דאס רעדאקציאנס קאלעגיום
אין קעלץ.

א הארציגען „צאתך לשלום“ וואונשען מיר אונזער ליבען חבר **משה גרינשפאן** נ"י. וויצע פארזיצענדער פון אידישען ספארט קלוב „מכבי“ אין קעלץ צו זיין אבפאהרען קיין קאנאדע, זאל זיין וועג זיין מיט הצלחה.

דער אידישער ספארט קלוב „מכבי“
אין קעלץ.

יעקב יחיאל זילבערשטרום. — ביילה הדס צוקער
רדום — שידלובין

באו בברית הנשואין

לרגלי חתונת אחינו יעקב יחיאל זילבערשטרום את העלמה ביילה הדס צוקער אנו מאחלים להם עתיד מאשר. תהי דרככם מקושט בשושנים.

אחים
אברהם דב, ויוסף אריה זילבערשטרום.

בעקאנטמאכונג

די פערוואלטונג פון דער אידישער רעליגעזער קהלה אין ראדאם

מאכט בעקאנט אויפ'ן סמך פון פאר. 13 פון די פערפליכטענדע פארשריפטען וועגען די אידישע רעליגעזע קהלות, אז דער בודזשעט אין די ליסטע פון קהלה—שטייער (עטאט) פארן יאהר 1926 וועלען ארויסגעלעגט ווערען צום דורכזעהען פאר די קהלה-מיטגלידער במשך 8 טעג, ד. ה. פון 24-טען לוטי ביז'ן 3-טען מערץ ל. י. איינשליסליך, אין דער קהלה-קאנצעלאריע (לובעלסקא 9) פון 9 ביז 2 בייטאג.

ביז'ן 10 מערץ ל. י. האבען די קהלה-מיטגלידער דאס רעכט אנצוגעבען אין דער קהלה-פערוואלטונג שריפטליכע געהעריג-מאטיווירטע רעקלאמאציעס, נאך דעם טערמין וועלען קיין רעקלאמאציעס נישט אנגענומען ווערען.

ס'ווערט אויפמערקזאם געמאכט, אז נאכ'ן בעשטעטיגען דעם בודזשעט מיט'ן עטאט וועלען קיין רעקורסען דורך דער קהלה-פערוואלטונג נישט אנגענומען ווערען.

בעמערקונג: דער קהלה—שטייער פאר 1926 ווערט אויפגעמאהנט ווערען אין ראטעס.

ראדאם, דעם 22 לוטי 1926

Towarzystwo dla Handlu
WYROBAMI SZKLANEMI
Sp. z O. O.
Warszawa, Hoża 37.
Składy: Ogrodowa 62 telefony 196-76, 262-24 i 129-92.

מאכט בעקאנט, אז צו דער בעקוועמליכקייט פון די געעהרטע קונדען
איז געעפענט געווארען א פאבריק'ס-לאגער
אויף נאלעווקי 31 פראנט
אין עמפפעהלט א גרויסען אויסוואהל פון גלאז-וואארען, פארצעלאן, פאיאנס און לאמפען אונטער דער לייטונג פון מיטאינהאבער
ה' מ. ראזענטהאל

Szkoła Froblowska przy Org. Sjonistycznej
pod kier. **E. GOSTYŃSKIEJ** (Lubelska 25).

urządza dn. 28 Lutego r. b. (Purym) w sali Hotelu Europejskiego (Miraż)

WIELKI BAL KOSTJUMOWY DLA DZIECI

z konkursem ładnych kostjumów o nagrodę i inne niespodzianki

Bilety wcześniej do nabycia w kancelarji frebłówki od godz. 10—2
POCZĄTEK O GODZ. 3-ej.
Sala dobrze ogrzana. **Bufet obfity.**
Kostjumy nie obowiązują

מיר גרינדעז א רעטונגס-קאמיטעט.

מיר גרינדען א רעטונגס קאמיטעט.— דאס איז די לעצטע נייעס, וואס מיר קענען אנזאגען דעם עולם. דאכט זיך ווי לאנג איז עס, ווי מיר האבען געהאט ביי אונז „א רעטונגס-קאמיטעט“? מיר האבען געמיינט, אז מיר האבען שוין די צייטען פון אזעלכע קאמיטעטען איבערגעלעבט, אז די צייטען זענען שוין אויף אייביג אוועק, ווייזט זיך אבער לײדער ארויס, אז מיר האבען א טעות געהאט. מיר האלטען היינט ווידער ביים גרינדען א רעטונגס-קאמיטעט.

ראדאם נעהמט זיך צו אן'ערנסטער רעטונגס-אקציע. א מאל וואלט עס געווען א גוטע טעמא פאר א פעליעטאן. וואָ־ום וואס האט אונזער א מאליגער קאמיטעט געהאט צו טהון? צי האט ער געדארפט זאמלען געלד, זארגען פאר'ן נויטיגען פאנד? דאס אלץ האט אמעריקא געגעבען מיט דער ברייטער האנד. די מיטגליעדער פון קאמיטעט האבען געהאט די דאנקבארע אויפגאבען צו ראטעווען אויף פרעמדען חשבון, צו טיילען נדבות פון א פאנד פאר וועלכען זיי האבען נישט געזאמעלט, האבען נישט געדאגה'ט און נישט געוואוסט פון קיין ווינד און וועה.

בנוגע די דאמאלסדיגע רעטונגס-קאמיטעטען האט מען געקענט אנווענדען טאלסטאי'ס מעשה, פון יענעם פריץ וואס האט געקריגען א מעדאל פאר ראטעווען א מענשען, אז מען האט געפרעגט דעם פריץ: ווי אזוי איז עס געשעהן? האט ער דערצעהלט א מעשה, ווי אזוי ער איז א מאל געפאהרען אין א גרויסען פראסט און האט דערזעהן, ווי א מענש פאלט ארונטער אונטער'ן אייז. מאמענטאל האט איוואן דער קוטשער זיך געווארפען אין וואסער און האט מיט סכנות נפשות געראטעוועט דעם מענש. — און דערפאר האט ער געקריגען דעם מעדאל, ווייל איוואן איז דאך זיין קוטשער..

אזעלכע מינים „רעטונגס קאמיטעטען“ וואס ראטעווען אויף איוואנ'ס חשבון, קענען היינט ליידער, אדער אפשר צום גליק, נישט זיין. אמעריקא וויל נישט און קען נישט מעהר שפיעלען די ראל פון איוואן. אין לעצטען אויפרוף, וואס דער „דזשוינט“ האט פערעפענטליכט, ווערט בפירוש געזאגט, דאס זיי רעכענען נישט און האלטען פאר אונמעגליך צו ענטוויקלען א ברייטע הילפס-ארבייט; זיי פאדערען דארום אויף דאס פוילישע יודענטום, זיך אליין צו העלפען.

די אידעע פון זעלבסט-הילף איז אונז נישט פרעמד. פון פערשיעדענע זייטען איז געווארען געמאכט פראבעס פון זעלבסט-הילף. אבער די אלע פראבעס פיהרען נישט צום ציעל. עס איז דורכאויס נישט דערלאזבאר די אקציע זאל צובראקעלט ווערען, יעדער חברה, יעדער פעראיין אדער — ווי דאס האט מען געפרובט אין ווארשא יעדער צייטונג, זאל מאכען שבת פאר זיך, געבונדען זיין „הילפס קאסע“ פאר זיינע מענשען און שלאגען דערפון קאפיטאל, פאר זיין קלייזעל אדער קרייזעל. פון אזעלכע אקציעס קען קיין רעטונג נישט קומען, העכסטענס וועט די חלה אוועק אויף דער המוציא און צום בעדערפטיגען וועט גאר נישט קומען. און אויב אפילו די אקציעס זאלען האבען ערפאלג, איז עס, אין אינטערעס פון כלל נישט געוואונשען אריינצוברענגען א צושפליטערונג אין א אקציע אין וועלכער עס קען נישט זיין און עס טאר נישט זיין קיין פארטייאישקייט און קלייזעל-פאליטיק האט דא נישט קיין פלאץ.

עס איז דארום צו בעגריסען, וואס די גמינע האט ענדליך איבערגענומען די איניציאטיוו צו גרינדען א אלגעמיינעם רעטונג'ס-קאמיטעט. די גמינע איז ביי אונז היינט די אינסטיטוציע, וואס פערמאגט דעם גרעסטען אויטאריטעט. זאל זשע דער אויטאריטעט ווערען אויסגענוצט פאר'ן ריכטיגען צוועק און זאל געשאפען ווערען דער צענטראלער רעטונגס-קאמיטעט, וועלכער וועט ווירקליך זיין בכח עפיס אויפצוטוהן.

מיר שאפען א רעטונגס-קאמיטעט. דער פאקט איז אין עצם זייער א טרויעריגער. מיט צוויי יאהר צוריק האבען מיר נישט געגלויבט, אז מיר וועלען אזוינס דארפען האבען. אבער אין דעם טרויעריגען פאקט איז דא א טראפען נחמה, עס איז נאך גוט, וואס עס געפינט זיך א אינסטיטוציע, וואס איז פעהיג און בערופען צו שאפען אזא קאמיטעט. מיר האפען, אז דער קאמיטעט וועט געניסען דעם געהעריגען צוטרוי און וועט ערפילען זיין שווערע אויפגאבע בשלמות.

ש. ס.

צי קען מען זיך איינארדנען אין ארגענטינע?

(א בריעף פון א דארטיגען.)

מיר הערען, אז אין דער לעצטער צייט גרייטען זיך א סך אידען צו פאהרען קיין ארגענטינא. עס הייסט דארט ביי אייך, אז דא קען מען לייכט געפינען בעשעפטיגונג. די פאקטען בעווייזען אבער עפעס אנדערש.

לויט א אפיציעלער סטאטיסטיק פון ארבייט-מיניסטעריום זענען אין לעצטען יאהר אריינגעקומען 129 טויזענד עמיגראנטען, אקעגען-זשע זענען צוריקגעפאהרען 62 טויזענד. דאס בעווייזט, אז מ'געפינט דא נישט קיין גליקען און אז מיט שווערער מיה קען מען געפינען בעשעפטיגונג און דערביי ווערט מען שענדליך אויסגענוצט פון די אונטערנעמערס. ערשטקלאסיגע ארבייטער גייען דא ארום חדשים לאנג ביז זיי געפינען ארבייט. ס'דויערט גענוג לאנג

י. מ. שויכעטזאהן

אין אפגרונד

(א שפאנענדע געשיכטע פון היינטיגער צייט).

די „חלוקה“.

דער טיילער איז געווען מיסטער פיליפ אליין. הפצים, וואס זענען אויסגעפאלען אויף זיין חלק, האט ער אויסגעלעגט אויפ'ן טישעל און די זאכען, וואס אויף מענדעלי'ס זייט, האט מענדעלי זיי אהינגעלעגט אין זיין גרויסען, לעדערנעם טשעמאדאן, וואס איז אזוי אנגעפאקט געווא־ען. אז דאס שלאס האט אזש נישט געקענט צוגעהן!

ביים טיילען האט זיך מיסטער פיליפ געהאלטען אין איין בויגען זיך צו דער ערד, וואו ס'איז געלעגען דער טערקישער דיוואן, אנגעשיט מיט'ן גאנצען שלל, ס'גראבע קיילעכדיגע בייכעל האט זיך געקורטשעט, איינגעשרימפען געווארען און קאפויער געשפרונגען אלע רגע. אבער דאס האט איהם גארנישט געארט, ווייל דער קאפ זיינער איז געווען פערנומען מיט א גאנץ אנדער געדאנק, מיט א געדאנק: — אז ווען איך קריג דאס אלגס אפ. —

דעם דאזיגען רעיון האט יעדער איינער געקענט אראפלעזען פון זיינע ציטערדיגע הענד, וואס האבען זיך גארנישט געקענט אפרייסען פון יעדען חפץ, אדער געלד, וואס איז איהם אויסגעקומען אריינצולעגען אין מענדעלי'ס טשעמאדאן.

א שפאר שטיקעל צייט האט גענומען דאס פונאנדערטיילען דאס ביסעל זאכען און מיסטער פיליפ האט זיך שוין נישט געקענט בעגיגענען מיט זיין פערביסענעם שווייגען, נאר געמוזט זיך שוין ארויסכאפען:

— עפיס א בייז טיפעניש האט דאך דיין טשעמאדאן, מענדעלי, ער קען אויסטרינקען א ים!

— יא, יא, מיסטער פיליפ, אזוי טיף ווי דער אפגרונד פון אונזער האנדעל – האט מענדעלי געשאקעלט מיט'ן קאפ,

— וואס הייסט? וואס מיינסטו דערמיט צוזאגען? האט זיך מיסטער פיליפ אויסגעלייכט, לאזענדיג ליגען אויף מענדעלי'ס טשעמאדאן זיין האנד, וואס האט זיך געבריכט באלד ווידער אראפלאזען צום ווייטערדינען טיילען; ער האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען און נישט פערשטאנען,

— וואס זאל הייסען, איך האב נאר געמיינט, אזוי לאנג ווי דער אפגרונד פון שהנס מיידלען וועט זיך נישט אויסשעפען, אזוי לאנג וועט זיך מיין טשעמאדאן נישט צומאכען, פערשטאנען מיסטער פיליפ?

ביז מ׳פערדינט אויף הוצאות צוריק א היים.

הילף מצד דעם ארגענטינישען אידענטום איז זייער שווער צו בעקומען, אפילו אין כאל פון קראנקהייט. פון הילף פאר נייאנגעקומענע אידען און אידישע ארבייטסלאזע איז גישט צו רעדען. כ׳איז דערפאר גישט קיין וואונדער, וואס א סך וואנדערען צוריק, ה.ה. זיי ווייסען, אז אין דער אלטער היים איז גאר שלעכט.

לעצטענס זענען מיט די דאמפערס „אנדעס מאסיליא" און „וואלדיוויא" אבגעפאהרען הונדערטער עמיגראנטען פון דאנען צוריק אין דער אלטער היים. צווישען די דאזיגע עמיגראנטען האבען זיך געפונען א גרויסע צאהל אידישע, ס׳רוב יונגעלייט.

זייענדיג פעראינטערעסירט צו וויסען די סבה פון זייער אבפאהרען, האבען מיר מיט עטליכע פון זיי געהאט א שמועס:

וואס האב איך דא צו טהון — ענטפערט אונז איינער. — געקומען פון פוילען מיט א פאר דאלאר, האב איך אנגעהויבען זוכען ארבייט. צוויי חדשים לאנג געזוכט, ביז די דאלארען האבען אנגעהויבען אויסגיין. כ׳האב זיך אבגעזוכט צו לעצט אנ׳ארבייט ביי מיין פאך, ביי א קצב, אבער אנשטאט צו ארבייטען אינצווייניג, ווי איך בין געוואוינט געווען, האט מיר דער בעל-הבית ארומגעשיקט מיט גרויסע שווערע קוישען פלייש צו די קונים, צוזאגענדיג מיר א לוין פון אנדערטהאלבען פעזעס א טאג מיט עסען און שלאפען.

ארבייטען האב איך געדארפט פון 5 פריה ביז האלב 10 אין אוונד. כ׳האב דארט געארבייט צוויי טעג און בין אוועק פון איהם פשוט דערפאר, ווייל דער קויש מיט 80 קילא פלייש איז געווען צו שווער פאר מיר.

איך בין נאכדעם אריין אין א פאבריק פון בייטעלעך און דא גענומען א פעזע פאר א טאג. מיט דער צייט האט מיר דער בעל-הבית געגעבען נאך 50 סענט און צולעצט מיר בעגליקט מיט גאנצע צוויי פעזעס ארבייטס-לוין דעם טאג. ס׳איז מיר אזוי ארום אויסגעקומען צו דערלייגען צו מיינע פערדינסטען 30 ביז 35 פעזעס דעם חודש, וואו זשע נעמט מען צו דערלייגען?

האב איך געשריבען צו מיין מוטער אין ניו-יארק מיין לאגע און זי פלעגט מיך שטיצען. אבער ווי לאנג קען אזא יונגערמאן, ווי איך, בעטען שטיצע? און קיין אנדערען בעסער בעצאלטען פאסטען האט פאר מיר קיינער נישט צוגעגרייט. האב איך געבעטען דער מוטער, מיך צו ראטעווען. קיין צפון-אמעריקא האט זי מיך נישט געקענט נעמען, האט זי מיר געשיקט געלד א היים צו פאהרען און אט פאהר איך. אבער מיינט נישט, אז איך פאר א היים צופרידען. אין דער קורצער צייט פון פיער חדשים האב איך גאנץ גוט ליב בעקומען בוענאס-איירעס. כ׳האב מיר דערווארבען א סך פריינד, חברים און אפילו א חבר׳טע — אט איז זי...

דערביי האט ער אונז געוויזען אויף א מיידעל, וואס איז געשטאנען נישט ווייט און געווישט זיך די טרערען.

א צווייטער יונגערמאן דערציילט: ער איז געקומען אהער פון פוילען אויסשליסלעך מיט׳ן ציעל פון דאנען צו פאהרען קיין צפון-אמעריקע. ס׳איז איהם אויסגעקומען די ערשטע צייט שווער צו קעמפפען. ער האט געארבייט און פערדינט צוויי פעזעס א טאג. ווען נישט די שטיצע פון זיין ברודער, וואס וואוינט אין באסטאן, וואלט איהם אויסגעקומען צו שלאפען אין גאס און פערהונגערט ווערען.

ער איז שוין געהאט געפארען קיין צפון-אמעריקא און פאהאלטען געווארען אין עליס איילאנד דריי חדשים און נאכדעם צוריקגעשיקט געווארען. צולעצט האט ער געארבייט אין א רעסטאראן. די ארבעט איז איהם געווען נישט צום הארצען: די שלעכטע באהאנדלונג פונם בעל-הבית, די נישט-חבר׳ישע האלטונג פון די איבעריגע אנגעשטעלטע האט איהם שטארק געקלעמט. ער האט זייער געליטען, אבער האט אויסגעהאלטען גאנצע ניין חדשים ביז ער האט זיך צונויפגעשפארט אויף א שיפס-קארטע.

פארע, צוריק אהיים קיין פוילען, זאגט ער, איז אויך נישט קיין תכלית. נאר וואס לאזט זיך מאכען? איך האב געזוכט זיך ווארפען אויף אלע זייטען און האב נישט געקענט זיך צו גארנישט רעכט דערשלאגען: אין דער היים האב איך עלטערען, אבער איך האף מעהר נישט צו בלייבען לאנג אין דער היים. איך גיב נאך נישט אויף מיין האפנונג צו קומען קיין צפון אמעריקע.

אט שטייט א יונגע אידישע פאסאזשירקע, א מיידעל וואס פארט אויך אהיים. זי פארט צוריק אין א קליין שטעדטעל לעבען ראדאם. זי איז געקומען אהער מיט א ברודער און גערעכענט צו באזעצען זיך אין א קאלאניע. אייסגעלאזט האט זיך, אז דער ברודער איז געבליבען ארבעטען אין א קאלאניע און זי, דאס מיידעל, נישט האבענדיג וואו צו זיין און נישט קענענדיג זיך אפזוכען וועלכע ס׳איז ארבעט אין בוענאס איירעס, האט געבעטען פון דער היים טעלעגראפיש א שיפקארטע אויף אהיימצופארען. זי פארט צוריק אין דעם קליינעם שטעטעל, כאטש ס׳איז איהר נישט ליב. זי פארלאזט ארגענטינא, אויף וועלכער זי האט געלייגט אזוי פיל גרויסע האפנונגען, זי פארט אט און פרייט זיך, ווייל ארגענטינא האט איהר נישט נעגעבען דאס מינדעסטע, נאך וואס ס׳זאל איהר באנג טאן.

כמעט אלע פאסאזשירען, האבען בעדויערט וואס זיי מוזען צוריקפאהרען, ווער קיין פוילען, ווער קיין בעסאראביע אדער אלט-רומעניע. ארויסגעפאהרען איז מען אהער מיט שמחה און דא גאכ׳ן אפמוטשען זיך חדשים לאנג, און נאכ׳ן אפארבייטען א שטיק צייט ביי בייטעלעך, ביי קאראמעליעס, אין פערשידענע פאבריקען אדער אין די קאלאניעס, האבען זיי נישט געקענט דערגרייכען צו א לוין, וואס זאל זיי געבען ברויט צו דער זעט.

אזוי זעהט אויס די „גאלדענע" מדינה ארגענטינע, וועגען וועלכער עס חלומ׳ען און וואו ס׳קלויבען זיך איצט צו פאהרען א סך אידישע משפחות פון פוילען. זאלען זיי זיך פריער גוט איבערלייגען, איידער זיי קלויבען זיך אהער, כדי זיי זאלען זיך נישט צוברעכען און נאכדעם מוזען פאהרען צוריק פון דאנען און בעדויערען זייער שריט.

ל. ט.

בוענאס-איירעס 18 יאנואר.

— אזוי פיל איז פאראן סחורה אין אדעס? — האט זיך מיסטער פיליפ געוואונדערט און אויפגעריסען די אויגען.

— ס׳איז גוט, ווי פיש אין וואסער אזוי פיל — האט מענדעלי גערייצט פיליפ׳ס פאנטאזיע.

— וואס דו רעדסט, טאקי? מענדעלי, מיר ווערען מאגנאטען, האט פון גרויס התפעלות מיסטער פיליפ ארומגענומען מענדעלי׳ס ברייטע אקסלען — קונים האב איך אויף שטיק, נאר קונים שוין איינמאהל קונים, האסט דאך געזעהן, ס׳ווענדעט זיך נאר אין דיר, מענדעלי, וואספארע סחורה דו האסט.

— נישט דיין באבעס עסק, איך גאראנטיר פאר מיין סחורה. זיי רוהיג, מיסטער פיליפ — האט זיך מענדעלי אנגערופען מיט אנ׳איבערצייגענדען טאן. אז פיליפ האט נישט מעהר געקענט גלייכגילטיג שטעהן און זיך א לאז אראפ געטהון צום/דיוואן און מיט בעגייסטערונג ווייטער געטיילט.

— הער מיסטער פיליפ, האט מענדעלי אנגעבויגען דעם קאפ אן א זייט, מעשה קנאקער, די נערוועזעלע טשופרינע זיינע האט זיך אויפגעבלאזען ווי ביי א פאניע, איין פוס פערלעגט אויפ׳ן צווייטען און וואולגאריש גערעדט:

— מיסטער פיליפ, דו האסט שוין געזעהן מיין סחורה? ביסט א יאלד, אויב ס׳דאכט זיך דיר, אז דעם נעגער׳ס סחורה איז שוין פון מיין שעהנסטען אויסוואהל. עי, זיי נישט בעסער קיין פייער, אויסגעזאגט פאר מענדעלי אדעסער. ער ווייסט וואס שעהנע סחורה הייסט? איך וועל ערשט בעווייזען מיין מאגאזין, אז די אינדיאנער מיט די שווארצע ויזתא׳ס וועלען די כאלערא איינעהמען ווען וועסט זעהן, פיליפ.

— טאקי, טאקי, וואס דו רעדסט, האסט נאך שעהנערע סחורה פון דער סארט? איז מיסטער פיליפ איפגעשפרונגען און אינגאנצען זיך געטרייסעלט פאר פרייד.

זעה נאר ווי ער האט זיך עס רעכט־אנגען און זיך אויפגעבלאזען ווי אנ׳אינדיק, מיסטער פיליפ, וואס האסטו זיך אזוי דערשראקען? מ׳שטיינס געזאגט אויך מיר פרויען-סוחרים! מ׳האט דא אזא טייערען מארק און מ׳ווייסט נישט אימאלט פון א רעכט שטיקעל סחורה? האט מענדעלי געשטאקעלט מיט פערויערונג דעם קאפ און זיך געווענדעט צו פירעל׳ן

— נו, פירעל, וואס זאגסטו צו דעם? אנטפלענען ביי דער גראבער בולא אין אדעס אזוי פיל יאהרען און געפוילט, און מיסטער פיליפ האט דא געקליבען אוצרות פון נארישצוואסטע אינדיאנער און לעקישעוואטע שווארצע פאר דער געמיינסטער סחורה...

— אנו, וואס זאגסטו דערצו?

— יא. יא, מיסטער פיליפ, איך וועל ערשט דא דעם מארק אויפלעבען און מאכען די אמת׳ע אפותיקי — האט מענדעלי זיך צורעדט מיט א פול מויל מיט זאפט, צעהארפענדיג די לעצטע ווערטער.

(פארטזעצונג קומט).

די מאסקע

(א פורים-מעשה'לע)

פון מאיר הערץ.

אַ שלעכטער ווינטער געווען אין ר' ישכר-בער, דער גרעסטער גביר אין שטעטל, האָט געמוזט באַנקראָטירען.

ר' ישכר-בער'ס טאַרטאַק איז אַ גאַנצען ווינטער געשטאַנען אין טיף-בעשנייטען וואַלד, ווי איינער, וואָס וואָלט אין מיטען גאַנג פּלוצלינג פאַראַליזירט געוואָרען.

די אַנגעפּאָהרענע סוחרים און ר' ישכר בער מיט זיינע קינדער האָבען געפּרובט דורך פערשידענע מיטלען לאָזען דעם טאַרטאַק אין גאַנג - אָבער פערפאַלען, אַז די פליגעל זענען אונטערגעהאַקט, אַז דער עקספּאָרט קיין אויסלאַנד האָט גענצליך אויפגעהערט.

דער טאַרטאַק איז אויסגעגאַנגען ביסלעכווייז ווי אַ ליכט. ר' ישכר בער האָט אויספערקויפט ביז צום לעצטען ברעט און קלאָץ און דערפון געגעסען, ס'האָט אויסגעזעהן, ווי דער טאַרטאַק וואָלט אין אַ משונה'דיגע חיה פערוואַנדעלט געוואָרען און ר' ישכר בער'ס גאַנצען מאַיאָנטעק אויף להכעיס צווישען זיינע שאַרפע ציינער איינגעשלינגען און צוריבען עס אויף שטויב.

מיט איין מאָהל — ר' ישכר בער האָט באַנקראָטירט, די בעלי חובות האָבען זיין הויז און פערמעגענס אויף ליציטאַציע אַרויסגעשטעלט און ס'האָט לאַנג נישט גענומען, ביז ר' ישכר בער מיט זיין געזינדעל איז אַרויסגעזעצט געוואָרען פון זיין גוט, וואָס איז פערנומען געוואָרען דורך זיין גרעסטען בעל-חוב, ר' איטשע מאיר פּראַצענטניק.

אַז די אויסלענדישע דייטשע סוחרים זענען דערנאָך אין אַ צייט אַרום געקומען אין טאַרטאַק אַריין, האָבען זיי שוין מעהר נישט געטראָפען זייער אַלטען סוחר ר' ישכר בער, נאָר ר' איטשע מאיר'ן, מיט וועמען זיי האָבען געמאַכט אַ קאָנטראַקט, אַ ביסעל בעדויערט ר' ישכר בער'ן —

— שאָדע, שאָדע, אַ פיינער יודע וואַר רעבי ישכר בער, שאַדע — אָבער אין דער זעלבער צייט האָבען זיי געשמייכעלט צום טאַרטאַק, וואָס האָט באַלד ווידער גענומען גרילצען מיט זיינע שאַרפע ציינער, וואָס האָבען מיט מעהר אימפּעט גענומען לויפען. ווי גוטע אויסגערוהטע פערד אויף אַ גלייכען אויסגעבריקירטען שאָסעע..

ר' ישכר בער איז געוואָרען אַ יורד. האָט זיך אַוועק געצויגען אין אַ ווייטען דאָרף, צו וואָס זיך נעהמען איז נישט געווען און אַז יאָ, האָט ער נישט געהאַט מיט וואָס, האָט מען אַזוי לאַנג שטילערהייט געליטען און געהונגערט, ביז ס'איז נישט געבליבען קיין אַנדערע ברירה, נאָר לאָזען זיך אויף קצבה אין דעד ווייטער וועלט אַריין קלויבען נדבות.

ס'איז גראָד געווען פורים.

אַ קוויקענדיג געפיהל האָט ר' ישכר בער'ן ארומגענומען - ער וועט זיך אָנטון אַ מאַסקע, האָט איהם אַ בליק געטון אין מח און ער וועט זיך נישט ברויכען וואַשען דאָס פנים אין בושה.

ס'איז געווען זיין ערשטער אַרויספאָהר אויף דער וועלט מיט אַ מאַסקע.

— זאָלען די מענשען נישט זעהען מיין פנים — האָט ער געטראַכט און גענומען שטעלען וואַקעלדיגע טריט.

אַנדערע אַזעלכע יורדים נעמען זיך מיט אַ וואַנדער-שטאָק און ר' ישכר-בער האָט זיך מיטגענומען אַ מאַסקע.

ר' ישכר בער האָט זיך שטאַרק פערטראַכט, געהפנדיג, און פערטראַכטערהייד האָט זיך אין זיינע אויגען אַריינגעשניטען זיין אַמאָליגער גוט, וואָס איז איצט געווען פערטרונקען אין אַ ים ליכט און ער האָט זיך אָבגעשטעלט.

דאָרט האָט איצט געוואוינט ר' איטשע מאיר דער פּראָצענטניק.

— יאָ, איך מוז זיך איצט בעהאַלטען אונטער אַ מאַסקע פאר מיין אייגען גוט — האָבען זיינע ליפּען געפליסטערט און ער אליין האָט נישט געהערט וואָס ער רעדט, ווייל די זעגען פון טאַרטאַק זענען געגאַנגען מיט דער גאַנצער קראַפט און ער איז צערודערט געבליבען.

ר' ישכר בער'ן האָט זיך געדאַכט, ווי דער טאַרטאַק וואָלט איהם דערקענט אונטער דער מאַסקע און דערפאַר האָט ער זיך אַזוי צעשריגען מיט זיינע זעגען, ווי ער וואָלט איהם וועלען אָבגעבען אַ קבלת פנים, ווי דער שטייגער, אַז מען דערזעהט אַ אַלטען פריינד און בעל הבית.

אַ מאַדנער געפיהל האָט איצט ר' ישכר בער'ן בעהערשט, ער האָט שיער נישט געגלויבט, אַז ער איז נאָך דער אייגענער בעל הבית, וואָס אַ מאָל פון טאַרטאַק, אָבער באַלד איז ער אָפּגעציואָגען געוואָרען מיט אַ קאַלטען גאָס וואַסער — ער האָט דערהערט פרעמדע פרעהליכע קולות פון דעם נישט-ווייטען ליכטיגען הויז, קולות, נישט ענליכע צו זיינע קינדער'ס, און ער האָט זיך דערמאָנט, אַז דאָרט וואוינט איצט ר' איטשע מאיר, וואָס האָט זיין האָב און גוטס אָפּגעקויפט פון ל ציטאַציע.

און ר' ישכר בער'ן האָט אַרומגענומען אַ רחמנות אויף זיך אַליין, אָבער נאָך אַ שטאַרקערע בענקשאַפט האָט איהם אַ שלאָג געטון אין האַרץ אַריין — אין זיין אַמאָליגען רייכען הויז כאָטש אַ בליק טון, כאָטש איין בליק טון און ווייטער נישט.

איז ער אַריין צו זיך, נאָר דער „זיך“ האָט געהייסען גראָד איצט ר' איטשע מאיר און ר' ישכר בער האָט דערזעהן פון אונטער דער מאַסקע זיין אַמאָליגע עשירות, וואָס האָט אַזוי געגלאַנצט און געשימערט פון'ם רייך סערווירטען טיש, אויף דעם פּלאַשענעם סאָטער-שטוהל, וואו ר' ישכר בער איז אייביג געזעסען, זיצט איצט ר' איטשע מאיר אַ פרעהליכער, אַרומגערינגעלט מיט זיינע קינדער, אורחים און געסט, די דייטשע סוחרים, וועמען ישכר בער האָט דערקענט

צווישען פערשידענע פורים-שפּילער איז אויך אַריין ר' ישכר-בער. אַלע האָבען געזונגען, געטאַנצט, געמאַכט פּאַקוסען, ר' ישכר בער האָט געשוויגען.

די דייטשע סוחרים, אַרום דעם טיש, האָבען געקנאַקט ניס און זייערע גראָבע באַקען זענען אויפגעבלאָזען געוואָרען פון קייען אָהן א שיער די זיסקייטען, זיי האָבען בעטראַכט דאָס פּראַכטפולע זילבער-געשיר און בעוואונדערט:

— וואַר איין גראָסער רייכער מאַן דער רעבי ישאַכאַר בער, — און דרעהענדיג מיט די קעפּ צוגעגעבען מיט בעדויערונג:

— שאַדע, יאָ שאָדע. —

ר' ישכר בער'ן האָט אַ ריס געטהון ביים האַרץ. ר'האָט דערפיהלט ווי די מאַסקע בריהט איהם און ווערט איהם נאַס פון די שווייסיגע אַנגסטען, וואָס האָבען איהם אַרויסגעזעצט, און די אויגען לעכער זענען פערנומען געוואָרען מיט קייל'עכדיגע שוואַרצע רייפען. ר' ישכר בער האָט געטראַכט, נישט אַנדערש נאָר זיי, די דייטשע סוחרים, האָבען איהם דערקענט און ער האָט אַנגעהויבען צו דריזגען מיט די פיס גרייט אומצופאַלען.

אַז אַ קליין קינד ר' איטשע מאיר'ס איז צוגעגאַנגען צו דער טיר, וואו ר' ישכר בער איז געשטאַנען און געוואָלט איהם געבען אַ נדבה, האָט שוין ר' ישכר בער מעהר נישט אויסגעהאַלטען, איז אַנידערגעפאַלען אויף דער ערד און אָוועקגעפאַלען אין חלשות.

אַז מ'האָט ישכר בער'ן ביים מונטערן אַראָפּגעריסען די מאַסקע, זענען אַלע ערשטוינט געוואָרען און פאר גרויס איבעראַשונג זענען די דייטשע סוחרים אַרויס פון די כלים און איינער האָט צים צווייטען אויסגערופען.

— שאַדע, יאָ שאַדע, הירקליך שאַדע — אָבער דאָס בעדויערען האָט שוין ישכר בער'ן גאָרנישט געהאָלפען.

ס'איז נאָר איין פורים-כּבּירה'לע אַ ביסעלע געשטערט געוואָרען אין מעהר נישט... און אפשר איז דאָס אויך געווען אַזאַ פורים-שפּיעל... ווער ווייסט?...

פיער וואכען צו פסח.

ס'גייט צו פסח און נישט וויינ'ג פון אונז ראַדאָמער ווערט אומעטיג אויפ'ן האַרצען.

פאַראַיאָהרען זענען א סך פון אונז געווען פאַ-טעגלעכע בעלי-בתי'שע מענשען, די נייט האָט נאָך נישט באַוויזען איהרע שאַרפע נעגעל. מיר האָבען נאָך נעקאָנט רוהיג זיצען ביי די סדרים און פּראַוועון יום טוב ביי וויים געדעקטע טישען מיט מצה.

און הייַיאָהר?

וויפיל פון אונז זענען געוואָרען יורדים, וויפיל פון אונז וועלען הייַיאָהר אפשר נישט האָבען די מעגליכקייט צו קויפען זיך מצה, צו פּראַוען יום טוב.

טויזענדער פון אונז זענען רואינירט געוואָרען ביז צום גרונד, טויזענדער פון אונז שלאָגען זיך ווי אַ פיש אויף דער יבשה און זעהען פאר זיך אין שוואַרצע פאַרבען דעם מאָרגענדיגען טאָג, טויזענטער פון אונז בעהאַלטען זיך נאָך מיט זייער נויט, שעמען זיך צו ווייזען זייער דלות און שפּילען נאָך כלומר'שט די ראָלע פון „זאַטע“.

וואָס קען געטון ווערען אַט פאַר די אַלע טויזענדטער אָסענע און בעהאַלטענע יורדים, געפאַלענע און פעראָרימטע אויף פסח?

עס מוז תיכף געפונען ווערען מיטלען פאַר אַ מצה-אַקציע, ס'מוז תיכף געבילדעט ווערען אַן אינציאַטיוו-גרופּע פון נאָך פערמעגליכע בעלי-בתים. וועלכע זענען נאָך נישט געטראָפען געוואָרען פון קריזיס, וועלכע זענען נאָך נישט

געשלאגען געווארען פון חורבן. און ס׳מוז געשאפען ווערען די נויטיגע געלד-מיטלען.

זאלען נישט פערגעסען די נאך פערבליבענע גבירים און בעלי־בתים, אז מיט זיי קאן, ח״ילה, א ליאדע טאג אויך פאס־רן ראכזועלבע, וואס מיט די פאראַ־אהריגע גב־רים און בעלי־בתים און היי־יאהריגע יורדים—אביונים. זאלען זיי נישט פערגעסען, אז איבעראיאהר קאנען זיי זיך, חלילה, געפינען אין דערזעלבער לאגע וואס זיי, און דער לאגע פון „מקבלים".

ס׳איז דעריבער זייער הוב, כל־זמן, זיי האבען נאך די מעגליכקייט צו טרייסטען זייגע ברידער און שוועסטער, קומען זיי צו הילף מיט וואס נאר זיי קענען און זעהן. אז די ארימע יודישע באפעלקערונג אין ראדאם זאל, חלילה, נישט בלייבען היי יאהר אהן מצה.

ס׳גייט צו פסח. א פסח ביי זייער א טרויעריגער לאגע, ביי אן אומגעהויערן עקאנאמישען קריזיס אין לאנד, ביי א פולשטענדיגען חורבן פון יודישען ק־ום. נישט אלע וועלען היי־יאר מיט א פרייליכען געמיט קאנען פראווען „סדרים", נישט אלע וועלען היי־יאר זיין ביכולת צו באזארגען זיך מיט מצה.

לאמיר דאס געדענקען.

לאמיר זיך נישט ארץבלאזען ביז צו דעגענעראציע, לאמיר זיך צונויפנעמען און קומען צו הילף די אלע, וועלכע נויטיגען זיך אין דעם.

ס׳גייט צו פסח!...

X.

א נאכט אין תל־אביב׳ער ארעסט־הויז.

(אנ׳אמת׳ע פאסירונג).

מיט איניגע חדשים צוריק זענען פון פוילען אבגעפאהרען קיין ארץ־ישראל צוויי ציוניסטישע מטיפים ר׳ יצחק בארנ און ר׳ בונים, מיט׳ן צוועק צו בעקענען זיך מיט דעם לאנד און אנשפען בעגייסטערונג פאר זייערע אגיטאציע־דרשות. זיי רעדען וועגען אויפלעבונג פון פאלק. וועגען אויפבוי פון לאנד, דארפען זיי דאך זעהען מיט זייערע אויגען די דאזיגע תחיה, כדי צו קענען שפעטער איהר שילדערען אין לעבעדיגע פארבען!

איינער פון די צוויי מאדנע טוריסטען, הערר בונים, האט זיך נישט בעגנוגענט מיט דער ראליע פון א זייטיזען בעאבאכטער, ער האט ויך גצוואלט ארײנלעבען אין דעם לאנד, ארײנפלעכטען זיך אין די ארטיגע פאסירונגען, זייענדיג א גר און לעבען ווי א תושב.

פאר דער קורצער צייט פון זיין פערווײלען אין ארץ־ישראל, האט ער זיך ארײנגעלאזען אין דער געדיכטעניש פון דארטיגען ישוב, האט מיט די ארץ־ישראל יודן געוואכענט און גע׳יום־טוב׳ט, מיטגעמאכט זייער אייגענעם לעבען, אזוי אז ער האט זיך איגגיבען געפיהלט ווי אנ׳עכטער א״י.־יוד.

איינמאל זייענדיג אין תל־אביב, וואו ער האט א גאנצען טאג פערבראכט אין א היימישע קאמפאניע איז איהם פלוצלונג איינגעפאלען א אויסטערלישער געדאנק. איהם האט זיך פערוואלט זעהן די תל־אביב׳ער תפיסה. אבער נישט זעהן פון אויסווענינג, ווי א טוריסט א גאסט, ווען מען נעהמט אויף מיט א פריינדליכען שמייכעלע און „מען ווייזט איהם" אלע ווינקעלעך; ניין, פיהלען דעם אמת׳ן טעם פון דער תפיסה האט זיך איהם פערגלופט, אזוי ווי עס פיהלט עס אויף זיין אייגענעם לייב א געפאנגענער פערברעכער.

„עפעס האבען מיר דאך א שטאט פון איבער 30 טויזענד יודען, כן ירבו!" — האט ער זיך געטראכט – און נישט אומזיסט דרייען זיך דא ארום איבער די גאסען יודישע פאליציאנטען. ווי מאכט זיך עס נישט עפעס א גנבה א געשלעג, אדער אנ׳אנדער מין סקאנדאל. עס מוז זיין זעהר אינטערעסאנט צו זיצען ארעסטירט ביי דער יודישער פאליציי אין דער יודישער שטאט?

יענעם אוונד האט בונים נישט גערוהט. עס האט איהם עפעס געפעהלט. מען איז געזעסען מיט א פרעהליכער קאמפאניע, גענומען אין מויל ארײן א „קאפעטשקע" פון אמת׳ן א״י׳דיגען וויין. בונים איז א חסיד און ווערט נישט גתפעל פון א כוסה, אבער דעמאלט איז עס איהם אין האלז נישט געקראכען, עס האט איהם עפעס געצויגען אין ערגעץ. ווי עס ציהט א שמעטערלינג צום פייער...

שפעט ביינאכט איז מען זיך פונאנדערגעגאנגען. בונים מיט א פאר חברים זענען געגאנגען אין איין וועג. און לוסטיג ווי מען איז געווען האט מען א הויב געטון די פיסלעך און זיך א לאז געטון אין א טענצעל.

טאנצען אונטער׳ן הימעל שפעט ביינאכט- דער ענין א־ז בונים׳ען געפעלען געוואר־ען—איז ער א־ועק טאנצענדיג פאראויס פון זיינע חב־ים אין אנגעהויבען פערציהען א לידעל.

דא האט איהם איינער פון די חברים אפגעהאלטען: מען טאר נישט!

– וואס טאר מען נישט?

אזוי איז ביי אונז דער געזעץ: טאנצען מעג מען אפילו א גאנצע נאכט, אבער זינגען – בלויז ביז 12 א זייגער!

מען טאר נישט? דאס איז בונים׳ען ארײן אין קאפ, הייסט עס דאך א פערברעכען. פאר וועלכען מען דארף בעשטראפט ווערען...

און ער האט נאך העכער געהויבען די פאלקס און נאך שטארקער פערצויגען דעם ניגון. זיין קול האט אפגעקלונגען העט־ווייט אין די תל־אביבער גאסען.

עס האבען נישט געהאלפען קיין בקשות פון די חברים. די חסידישע נשמה האט זיך צוברויזט און עס איז שוין קיין אפהאלט נישט געווען.

פלוצלינג איז פון ערגיץ אויסגעוואקסען א פאליציאנט.

– שטילער, בירגער! — האט ער אויסגעשריגען אין העברעאיש – מען טאר נישט זינגען!

— מען טאר נישט זינגען? — האט בונים געענטפערט מיט א זינגענדיגען קול – אין מיין לאנד, אין מיין שטאט ווער וועט עס מיר א דעה זאגען ?! –

– דו שטערסט די עפענטליכע רוהה! האט דער פאליציאנט שטרענג בעמערקט.

— די עפענטליכע רוהה? צו וואס דארפען זיי רוהען? אדרבה, זאלען אלע ארויס פון די הייזער און זעהען, ווי א יוד איז געקומען פון גלות און פרעהט זיך מיט בנין הארץ.

– שמחה שלא בזמנה! די פרייד איז נישט אין דער צייט!– פרובט נאך אלץ דער פאליציאנט איהם איינגעהמען מיט גוטען, אבער בונים האט זיך פערנאנדערגעלאכט און איז אוועק ווייטער זינגענדיג נאך העכער.

– אתה תפוס! ביזט ארעסטירט ! – האט דער פאליציאנט א דונער געטון און מיט דריי טריט איהם א כאפ געטון פעסט פאר׳ן האנד.

בונים האט איהם גוט־ברודעריש א קלאפ געטון אין פלייצע. — ע, מאך זיך נישט נאריש, חבר ! עברי אנכי ! און בצוואלט געהן ווייטער.

אבער יענער האט איהם געהאלטען פעסט.

— נאך איין ווארט, און איך טו דיר אן א קייטעלע אויפ׳ן האנד! קום מיט מיר!—

פון די חברים איז שוין לאנג קיין זכר נישט געווען. בונים האט זיך דערשפירט אומבעהאלפען און ווערענדיג ענטשוויגען, איז ער געגאנגען מיטן פאליציאנט מיט אנ׳אראפגעבויגענעם קאפ. עס איז נישט קיין געשמאקער ביסען צו נעהן אין תפיסה, אפילו צוליב א שטיף. עס דריקט דער געפיהל, אז דו ביסט נישט קיין בעל־הבית איבער זיך אליין און דיין ווילען איז נישט גילטיג.

אין עטליכע מינוט ארום זענען זיי צוגעקומען צו א הויפער הויז, מען איז ארײן אין א ליכטיגען קארידאר און פון דארט אין צימער, וואו עס איז געזעסען, האלב דרעמלענדיג, דער דעזשורנער פאליציאנט.

מען האט דעם ארעסטאנט געהייסען לעגיטימירען זיך, אבער בונים האט ביי זיך קיין דאקומענטען נישט געהאט מען האט פערשריבען זיין נאמען אויפן ווארט.

נאכדעם האט מען געעפענט א זייטיג טירעל, מען האט איהם ארײנגעלאזען אין א קליין קעמערל און צוגעשלאגען הינטער איהם די טיר.

בונים האט זיך ארומגעקוקט ביים שוואכען שיין פון א לעמפל. אין צימער איז געווען א טישעל, א שטול אין א ווייכע קושעטע. עס האט געמאכט דעם רושם ווי א צימער׳ל אין א ארימען קליינשטעטעלדיגען האטעל. גאר די גראטעס אויפן פענסטער האבען דערמאנט א ארעסט־הויז.

דער זייגער איז שוין געווען נאך צוויי. בונים האט זיך אנגעשפארט אויפן קושעט. דער וויין האט א פנים אנגעהויבען אין איהם רעדען — און ער איז באלד איינגעשלאפען.

אויסגעוועקט האט איהם א קלאפ אין וואנד... ער האט זיך אכאפ געטון, אויסגעריבען די אויגען און אנגעהויבען דערמאנען די נאכט־פאסירונג.

באלד איז די טיר געעפענט געווארן אויפן שוועל איז געשטאנען א פאליציאנט, וועלכער האט איהם ארײנגעבעטען אין קאנצעלאריע.

אין דרויסען איז שוין געווען ליכטיג. — האסט זיך אויסגעשלאפען אביסעל אין אונזער קעמערל? — האט יענער א פרעג געטון מיט א שמייכעל.

א גאנץ ווייכע קושעטע!—האט בונים אפגעשמייכעלט.

— איצט ביסטו פריי! — האט דער

צו אונזערע לעזער.

בעהמענדיג אין אכט די פערשידענע געזעצען און רעגירונג'ס-פאַרערדנונגען, וואָס ערשיינען לעצטענס אזוי אָפט בנוגע שטייערן-ענינים און די וויכטיגקייט פון זייער אויפקלערונג פאַר די ברייטע קרייזען פון אונזערע לעזער — עפענען מיר פון היינט אָן א שטענדיגע אָבטיילונג אין אונזער צייטונג, אונטער'ן קעפּעל.

„אונזער שטייערן-אינפאָרמאַטאָר".

אין דער דאָזיגער אָבטיילונג וועלען מיר זיך בעמיהען — לויט די מעגליכקייט — צו אינפאָרמירען וועגען די פערשידענסטע שטייערן-ענינים דאָס סוחר'שום און האַנדווערקער-ספערען ספּעציעל פון דער קעלצער וואָיעוואָדזטוואָ ד. ה. אים טעטיגקייט'ס - געביעט פון דער קעלצער פינאַנץ-קאַמער.

(Izba Skarbowa Kielecka)

די רעדאַקציע

דאָך אָבער ראַטען מיר די אַלע, וועלכע האָבען דעם טערמין דורכגעלאָזט, אז זיי זאָלען די זעזנאַניעס איצט אריינטראָגען און אין דעם פאָרם פון א פּעמערקונג איינשרייבען, אז צוליעב וויכטיגע סבות האָבען זיי פערשפּעטיגט.

אויפן סמך פון אַרט. 86 פונם נייעם אוסטאַוו וועגען אומזאַץ-שטייער און § 84 פון דער אָנגעהעריגער אויספיהר פעראָרדנונג וועט די קאָמיסיע אָדוואָלאַווטשע נאָכהער דעצידירען: יאָ, צי נישט אָנערקענען די זעזנאַניע.

ב) זעזנאַניעס וועגן דאָכאָד (הכנסה)

1. דער טערמין אריינצוטראָגען די זעזנאַניעס פארן פערגאַנגענעם יאָהר, איז געווען בעשטימט אויפן 1-טען מערץ ה. י.

ווי מיר ווערען אָבער די לעצטע מינוט געוואָהר — איז דער טערמין פערלענגערט געוואָרען ביז'ן 1-טען מאַי ה. י.

2. צו דערלאַנגען זעזנאַניעס זענען מחויב יעדער סוחר און האַנדווערקער מיט'ן אויסנאַהם פון קליינהענדלער פון 4 און 5 קאַט. ווי אויך 3 קאַט. אין ערטער פון 3 און 4 קלאַס.

וועגען דער פונאַנדערטיילונג פון דער קעלצער וואָיעוואָדזטוואָ אויף קלאַסען—אין נעכסטען נומער.

JUS.

„אונזער שטייערן אינפאָר-מאַטאָר".

א. זעזנאַניעס וועגען אָבראָט:

1. ווי בעוואוסט, פערפליכטעט דאָס אריינטראָגען די זעזנאַניעס נאָר אונטערנעהמונגען פון 1 און 2 האַנדעלס-קאַטעגאָריעס און די ערשטע 5 אינדוסטריע-קאַטעגאָריעס.

אוס פאַל פון נישט אָנגעבען אזא זעזנאַניע ווערען די אונטערנעהמונגען בעשטראָפט מיט געלד-שטראָף און איבער דעם פערלירען זיי דאָס רעקורס-רעכט אויפ'ן שפּעטער בעשטימטען שטייער.

אַנדערע אונטערנעהמונגען זענען דערצו נישט מחויב, דאָך אָבער איז ראַטזאַם יאָ צו דערלאַנגען די זעזנאַניעס אפילו פאַר סוחרים פון 3 און 4 קאַט. און בעלי-מלאכות פון 6, 7 און 8 קאַט.

2. דער טערמין פון דערלאַנגען זעזנאַניעס פאַר'ן 2 האַלביאָהר 1925 איז דורכגעגאַנגען ד. 15—טען ד. ח.

פאַליציאַנט געזאָגט אָבער געדענקט — אויף נאָך אַמאָל: ביינאַכט טאָר מען אין גאַס נישט טומלען.

—פריי? הייסט עס, איך בין טאַקע געווען געפאַנגען?—

עפעס אַ מאָדנער ציטער האָט אַרומגענומען אונזער טוריסט. ער האָט זיך אויסגעגליכען און אַרויסגעזאָגט זייער ערנסט.

— האָב איך טאַקע זוכה געווען צו זיין אין יודישען לאַנד, אין דער יודישער שטאָדט און ווערען אַרעסטירט פון א יודישען פּאָליציאַנט אין א יודישער אַרעסט-קאַמער! איצט מעג איך שוין מאַכען דעם אמת'ן „שהחיינו"...

א גליקליכער איז בוגים אַרויס פון פּאָליציי.

וואָס הערט זיך אין ראַדאָם.

דער קהלה-ראַט אַנגענומען דעם בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1926.

88 טויזענד זלאָטעס אויף סובסידיעס פאַר א רייהע אינסטיטוציעס און געזעלשאַפטען — דעבאַטען וועגען דער שחיטה-פראַגע. — קרן הישוב, אָדער קרן היסוד, — צוליב דעם שמש אורבאַס דראָהט צדוו. ה' מולער מיט רעזיגנירען פון זיין אמט אלס וויצע-פּרעזעס פון דער פערוואַלטונג.

אויף דער לעצטער זיצונג פון קהלה-ראַט היינטיגען זונטאָג איז בעטראַכט געוואָרען די פראַגע וועגען בעשטעטיגען דעם בודזשעט, ווי אויך די גרויס פון שטייער-עטאַט אויפ'ן יאָהר 1926, וואָס איז פאָרגעשטעלט געוואָרען דורך דער גמינע פערוואַלטונג. דער שטייער-עטאַט אין א סומע פון 128,070 זלאָט ווערט דורכ'ן ראַט איינשטימיג אָנגענומען. נאָכדעם ווערט בעהאַנדעלט די שחיטה-פראַגע, וואָס ווערט רעפערירט דורכ'ן פּרעזעס פון דער פערוואַלטונג ה' קעניגסבערג, וועלכער זאָגט, אז דאָס היינטיגע יאָהר איז פאָרגעזעהן אַנ'הכנסה פון דער אַלגעמיינער שחיטה אין א סומע פון 133,000 זלאָט. פון דעם זאָל די גמינע בעקומען 52% און די שוחטים 48% אנשטאָט וואָס פאַר א יאָהרען האָבען די שוחטים געהאַט 67% און די גמינע 33%.

ה' לאַנגער אַטאַקירט דער פערוואַלטונג, וואָס זי האָט אריינגעשטעלט אין ביודזשעט א סומע פון 2000 זל. פאַר אגענטען צו פערפאָלגען געהיימע שחיטה. דאַן ווערט בעריהרט די פראַגע, וועגען צונעמען נייע שוחטים. ה' פּישמאַן זאָגט זיך אַרויס שאַרף געגען צונעמען נייע שוחטים, ער פרעגט דעם ראַט צו וואָס איז עפּיס געגרינדעט געוואָרען א ספּעציעלע שחיטה-קאָמיסיע אין דער צייט ווען די שחיטה פראַגע געהט אויך אַריין אין דער קאָמפּעטענץ פון דער רעליגיעזער קאָמיסיע, ה' פּישמאַן ערקלערט ווייטער, אז ער האָט צו דער שחיטה-קאָמיסיע נישט דעם מינדסטען צוטרוי, ווייל אין איהר זענען, א חוץ די אָרטאָדאָקסישע דאָזאָרעס, נישט פערטרעטען קיין שום פאַרשטעהער פון די איבריגע קהלה-פראַקציעס. דאַן ווערט צוגעטיילט דאָס וואָרט דעם פערשטעהער פון ראַבינאַט ה' וויינגאַרט, וועלכער ערקלערט, אז מ'דאַרף נישט זאָגען קיין דעה דעם פערוואַלטונג, מסתמא ווייסט זי וואָס זי טהוט. דער האַנדווערקער-דאָזאָר, ה' שמשון גוטמאַן, זאָגט, אז צונעמען יעצט נייע שוחטים איז גענצליך איבעריג, ביים היינטיגען טאָג, זאָגט ה' גוטמאַן, איז דאָ אין ראַדאָם 8 שוחטים, פון זיי קומען נאָר 5 אין שחט-הויז אריין און פון די 5 זענען נאָר אינטענסיוו טהעטיג 3 שוחטים און די איבריגע צוויי טהוען גאָרנישט. ה' לוקסענבורג דריקט אויס א פּראָטעסט און אטאַקירט דעם ראַט, פאַר וואָס ער רייסט זיך אריין אין דער קאָמפּעטענץ פון דער פערוואַלטונג און בעיקר פון דער רעליגיעזער קאָמיסיע, וועלכע ווייסט אַליין גוט צי מ'דאַרף נייע שוחטים, אָדער נישט; יעמען מ'דאַרף אָבשאַפען, אָדער צונעמען. ה' לוקסענבערג בעטראַכט דאָס אריינמישען זיך פון ראַט אין אַזעלכע ענינים אלס אַנ'אַטענטאַט אויפ'ן ראַבינאַט. אויף דעם נעמט דאָס וואָרט ה' לעשטש, וואָס קריטיקירט שאַרף רעם ה' לוקסענבורג, פאַר זיין וועלען מאַכען די שחיטה פאַר אַ אונבעריהרליכען ענין. ה' לעשטש רופט אויס פּאַטעטיש: דער וואָס האָט די מאה, דער האָט די דעה, צאָהלען מיר געלד, האָבען מיר לכל הפחות דאָס רעכט צו וויסען און צו קאָנטראָלירען, צי מען דאַרף פאַקטיש צו נעמען נייע שוחטים, צי נישט. – סטראַשעט נישט — זאָגט ווייטער ה' לעשטש – אז די פראַגע איז אַ ריין רעליגיעזע און דערביי דאַרפען מיר זיך נישט מישען, מיר שרעקען זיך נישט פאַר רעליגיע. מיר זענען אַלע רבנים. (אַפּלאָדיסמענטען אויף דער גאַלעריע).

נאָך לענגערע דעבאַטען ווערט דער פונקט פון דער שחיטה-הכנסה איינשטימיג אָנגענומען.

נאָכ'ן ערלעדיגען די שחיטה-פראַגע געהט איבער דער ראַט צו בעטראַכטען די פּענסיעס פאַר די חזנים און שמשים פון שוהל און בית מדרש. אַדוו. ה' מולער שטעלט זיך אָב ביי דער פּאָזיציע פון בית מדרש-שמש, ה' אורבאַס און ערקלערט, אז אויב ה' אורבאַס ווערט ניעט אויסגעשטראָכען יוערען פון די עטאַט-בעאַמטע ביי דער גמינע וועט ער רעזיגנירען פון זיין אמט אלס וויצע-פּרעזעס פון דער פערוואַלטונג. דער ענין ווערט נאָך פיל דיסקוסיעס צוריק אָבגעשיקט אין דער פערוואַלטונג.

אַמייסטענס ענטשטעהט א שאַרפער דעבאַטען-אויסטויש ביים בעהאַנדלען די סובסידיעס פאַר'ן קרן הישוב און קרן קימת. ה' קעניגסבערג איז געגען אַסיגנירען ביידע קרנים, דאַגעגען נעמט דאָס וואָרט דער פּיצעזעס ה' פרענקעל, וואָס פערטיידיגט זעהר שטאַרק דעם קרן-קימת און זאָגט, אז אַלע קהלות אין פּוילען האָבען אומעטום אריינגעשטעלט אין בודזשעט אַ פּאָזיציע פארן קרן קימת און אפילו דער רעפערענט פאַר רעליגיעזע ענינים ה' אדעלבערג, האָט די פּאָזיציעס

בעשטעטיגט. אין זעלבען זין זאגט זיך אויך ארויס ה' לעטעש, וועלכער פערטיידיגט דעם קרן קימת און איז געגען דעם קרן-הישוב, אויסדריקענדיג זיך, אז קרן הישוב איז נאר אויסען צו שטערנען די יודישע נאציאנאלע אינטערעסען אין ארץ ישראל. אין רעזולטאט פון דער אבשטימונג ווערט אנגענומען די סובסידיע פון 2000 זל. פאר'ן קרן-קימת און די 1000 זל. וואס איז פארגעלעגט געווארען מצד דער פערוואלטונג פאר קרן הישוב איז אבגעווארפען געווארען און די דערמאנטע סומע איז איבערגעגאנגען אלס הוספה פאר דער צוגעטהיילטער סובסידיע פאר דער געזעלשאפט „עזרה" פון 4000 אויף 5000 זל.

עס איז אנגענומען געווארען צוגעבען א סובסידיע פאר די יודישע גימנאזיע „חובבי דעת" 15,500 זל. תלמוד תורה 13 000 זל. בית יתומים 2500 זל. קינדערגארטען-פעראיין—300, פאך קורסען 5000 זל. און 2000 זל. אויף אהנפראצענטיגע הלואות פאר ארימע קצבים ביים קצבים פעראיין און סובסידיעס פאר נאך פערשידענע אינסטיטוציעס.

ס'איז אויך אנגענומען געווארען צו אסעגנירען 21,200 זל. אויף אויפצובויען א נייע מקוה.

צום סוף ווערט אבגעגעבען א בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע, וועלכע האט אין משך פון 2 וואכען קאנטראלירט די ביכער און אלע חשבונות פון די גמינע-ביכער און פעסטגעשטעלט, אז די גאנצע פינאנץ און ווירטשאפטליכע טהעטיגקייט פון דער פערוואלטונג פון יאהר 1925 איז דורכגעפיהרט געווארען אין דער בעסטער ארדנונג.

צוליב דעם וואס די זיצונג פון ראט האט זיך פערצויגען ביז 1 א זייגער ביינאכט איז דער דריטער פונקט אויפ'ן טאג-ארדנונג, וואס איז בעשטאנען פון „דריע פארשלאגען" אבגעלעגט געווארען ביז דער נעכסטער זיצונג.

עטליכע ווערטער פאר דער עפענטליכקייט.

נישט האבענדיג די מעגליכקייט צו זיין אויף דער זיצונג פון קהלה-ראט, היינטיגען זונטאג, צוליב דער יעהרליכער בעריכט'ס-פערזאמלונג פון האנדווערקער-באנק, וואס איז פונקט אויסגעפאלען אין דער זעלבער צייט, איז דערפאר וואס מיר האבען נישט געקענט אזוי נאך נעמען קיין אנטייל אין א געוויסער בעהאנדעלטער פראגע, דעריבער וועלען מיר דעם זעלבען ענין בעריהרען אויף די שפאלטען פון דער עפענטליכע טריבונע. צווישען אנדערע פערשידענע פראגען, וואס זענען געשטאנען אויפ'ן טאג - ארדנונג פון דער לעצטער קהלה-ראט זיצונג איז אויך בעהאנדעלט געווארען די פאקטען - פראגע פון שמש אורבאס, א פראגע וואס האלט שוין באלד א קנאפ יאהר און איז נישט ערלעדיגט געווארען, נאר דערפאר, וואס אדוו. ה' מולער וויל דורכזעצען זיינע אמביציעס פערלאנגען און שטענדיג, ווען ס'האנדעלט זיך וועגען דערמאנטען אומשולדיגען יוד, שטעלט ה' מולער זיין מאנדאט אויף דער שארף פון מעסער. און דראהט מיט דימיסיע. אין זיינער צייט האט שוין געהאט דער קהלה-ראט בעשטימט צו דעם צוועק א ספעציעלע קאמיסיע, וואס האט געהאט די אויפגאבע אויסצופארשען דעם ענין און צו דערגעהן, צי דער שמש אורבאס איז ווירקליך בעגאנגען א זעלכע „סעריבעכענס", פאר וועלכע ער זאל בעזייטיגט ווערען פון זיין פאסטען. די קאמיסיע וואס איז בעשטאנען פון די ה"ה טייטעלבוים, ליקסענבורג, לאנגער, פישמאן און ה' דאזענבוים איז נאך א לענגערע חקירה ודרישה, אויספארשענדיג אויך די גבאים פון שוהל, געקומען צום בעשלוס, אז דער שמש אורבאס איז אומשולדיג, פון וועלכע ס'איז פארוואורפען. אבער נישט קוקענדיג דעריויף. האט אויף דער לעצטער זיצונג פאריגען שבת צו-נאכט די פערוואלטונג דעם שב"ש אורבאס איבערגעטראגען זיין פאסטען פון שוהל-שמש אויף בית מדרש-שמש. מיינען מיר דאך, אז מיר זענען שוין פערטיג, ווייזט זיך ארויס, אז ה' מולער איז ווייטער נישט צופריעדען און אויף דער זיצונג פון קהלה-ראט, בעת דער ראט האט געברויכט בעשטעטיגען די אנגענומענע בעשלוסען פון דער פערוואלטונג, איז ה' מולער דאן ארויסגעטרעטען און געדראהט מיט אוועקלעגען זיין מאנדאט, אויב ה' אורבאס וועט איבערגעלאזען ווערען אויף זיין פאסטען, אלס שמש. אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארויסטריט פון ה' מולער, ערקלערען מיר, אז מיר וועלען זיך נישט אבשרעקען פאר די עגאאיסטישע ארויסטרעטונגען, מעג עס זיין פון ה' מעצענאס און אז מיר וועלען נישט אויפהערען פאדערען צוריקשטעלען דעם אומשולדיגען יוד אויף זיין פריהערדיגען פאסטען, שוין נישט אין בית-מדרש נאר טאקי אין שוהל, דארט, וואו ער איז געווען א רייה יאהרען. אונזער פראטעסט וועט נישט בלייבען בלויז א קול קורא במדבר, נאר וועט אנעמען רעאלע פארמען און מיר וועלען ווייזען ווי אזוי דערויף צו רעאגירען. וועגען נאך א גרויסע עולה וועלכע איז בעגאנגען געווארען אויף דער זעלבער זיצונג, וועלען מיר אנעמען א בעזונדערער שטעלונג. יעדענפאלס זאלען נישט מיינען די דאזיגע הערען אז די האנדווערקער-פראקציע וועט אייביג זיין אין דער ראליע פון א פאסיווען צושויער און שטענדיג ווערען אויסגענוצט צו פערשידענע פאליטיק מאכעריי, נאר אז די האנדווערקער-פראקציע האט איהר אייגענער שטעלונג און וועט זיך שוין מעהר נישט לאזען בעאיינפלוסען, ווי ביז יעצט. אויף יעדער עולה, אויף יעדען אומגערעכטען טהאט וועלען מיר רעאגירען אין דער שארפסטער פארם.

מיט אכטונג
די האנדווערקער-פראקציע
ביי דער יודישער קהלה
אין ראדאם.

אלגעמיינער פערזאמלונג פון דער האנדווערקער-באנק.

זונטאג דעם 21 טען ה. ח. איז אין לאקאל פון האנד. קלוב פארגעקומען די יעהרליכע בעריכט'ס פערזאמלונג פון דער קאאפעראטיווער האנדווערקער באנק. ביי דער אנוועזענהייט פון איבער 300 מיטגלידער עפענט די פערזאמלונג דער פרעזעס פון ראט אין דער באנק, ה' קארמאן, און לויט זיין פארשלאג ווערט איינשטימיג געוועהלט אלס פארזיצענדער אויף דער צייט פון דער פערזאמלונג, ה' ברילאנט, וועלכער לאדענט איין אלס בייזיצענדע די ה"ה: משה רובינשטיין, ב. האכמאן, ש. בליאט און מ. קראיעווסקי, נאכדעם ווי דער בוכהאלטער פון באנק ה' פינקעלשטיין לייענט איבער דעם בעריכט, גיעט אב דער דירעקטאר ה' מ. פרענקעל א גענויען א בערבליק איבער דעם פערגאנגענעם יאהר און ווייזט אויף, אז אין דעם יאהר זענען געווען גאר גוטע צייטען פון גוטער ענטוויקלונג פאר דער באנק. בעפער ווי אין די חדשים 8—9. דאמאלס איז צוליב'ן אלגעמיינעם קריזיס, ווי אויך די סבה פון דער וואלוטע-פערהעלטניסען שטוואס געשטערט געווארען די נארמאלע ענטוויקלונג. ה' פרענקעל ערקלערט אבער, אז די לעצטע חדשים בעווייזען, אז ס'האט זיך בעדייטענד פערבעסערט די לאגע אין באנק. און די באנק ארבייט נישט ביי קיין דעפיציט און דאס בעדייט פיל ביים היינטיגען קריזיס.

דער בעריכט, ווי אויך דער בודזשעט ווערט איינשטימיג אנגענומען. בעת עס ווערט בעטראכט דער פונקט פון די וואהלען ענטשטעהט א מיינונג'ס-אויסטויש, אין וועלכען סנעמען אנטייל די ה'ה מ. רובינשטיין, א. זימלער און מלינארסקי, און ש. פישמאן. און נאך די וואהלען אויסצופולען די ערשטע פון די לויט'ן סדר ארויסטרעטענדע 3 מיטגלידער פון ראט, 1 פערטרעטער, ווי אויך 2 מיטג. פון דער פערוו. און 1 פערטרעטער, ווערען אויך געוועהלט אין ראט די ה"ה א. טענענבוים, ל. ברילאנט און מ. רובינשטיין. ס'ווערט אזוי ארום פערגרעסערט דער צוזאמענשטעל פון ראט און פערוו. פון 9 אויף 12 מיטגלידער און דער פאראגראף 27 פון אוסטאוו ווערט צוליב דעם געהעריג געענדערט.

היינטיגע וואך ארויסגעגעבען דורכ'ן געריכט די מאטיווען פון אורטהייל פון קעסטענבערג-פאגעלמאן-פראצעס.

היינטיגע וואך האט ראס היגע קרייז געריכט ארויסגעגעבען די מאטיווען פון אורטייל וועגען פראצעס, וואס איז ערשט נישט לאנג פארגעקומען צווישען די ה"ה: קעסטענבערג און פאגעלמאן. צווישען אנדערס ווערט אין די מאטיווען אנגעגעבען, אז די עדות מצד ה' פאגעלמאן זענען נישט גלויבענסווירדיג - און אז ה' פאגעלמאן אלס ראדאמער האט געוואוסט, אז די יתומים פון מגיד זענען דורך ה' קעסטענבערג ערלעדיגט געווארען און דעריבער האט ה' פאגעלמאן נישט געהאט קיין גרונד ארויסצוטרעטען מיט עפענטליכע בעשולדיגונגען געגען ה' קעסטענבערג. ווי מיר ווערען געוואהר זענען די מאטיווען פון אורטייל אבגעשיקט געווארען דעם פערטיידיגער ה' פאפחאלסקי קיין ווארשא, וועלכער וועט וואהרשיינליך, איינקומען מיט א אפעלאציע קיין לובלין, אויפ'ן ארויסגעגעבענעם אורטהייל פון ראדאמער קרייז-געריכט.

קרן היסוד-בײלאגע.

(צו דער קרן היסוד-אקציע איז קעלץ און אומגעגענד).

ד"ר יוסף שאלמאַן (ווארשע)
מיטגליד פון צ. ק. פון „התאחדות"

דער נס פון אויפלעבונג.

(ספעציעל צום „ראדאמער-קעלצער לעבען")

יעדער אָביעקט-ווער פארשער און צושויער, וועלכען ס'איז אויסגעקומען זיך בעקענען מיט דער ארץ-ישראל'-דיגער ווירקליכקייט, ווערט בעצויבערט דורך דעם לעבעדיגען נס פון דער ראשער ענטוויקלונג פונם אידישען ישוב. שוין דער ערשטער רושם פונם טוריסט און בעאבאכטער, וועלכער האָט יעצט די מעגליכקייט פאהרען אין א מאָדערנעם אויטאָ דורך גוט איינגע-אָרדענטע שאסעען אָנשטאָט אמאליגע אָלטע אראבישע וועגעלעך פון אברהם אבינו'ס צייטען, בעווייזט רעם טעכני-שען פארטשריט פון פאלעסטינאָ, זייט דאס לאַנד איז געווארען דער צענטר פון דער אידישער קאלאניזאציע. און די פרעכטיגע ריין-אידישע שטאָדט תל-אָביב, וועלכע איז ענטשטאַנען אויפן זאמדיגען מדבר און אין משך פון א קורצע צייט-רוים פון 20 יאהר געווארען דער צענטראלער פונקט פאר אונזערע איינוואנדערענדע ברידער און שמידעריי פון דער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג, און די ארבעטער-קאָלאָנ-יעס אין עמק, וואו אונזערע העלדישע חלוצים האָבען בעקעמפט און בעזיגט די נאטור זעלבסט, פערוואנדלענדיג די מורא'דיגע זומפען אין בליהענדע פעלדער, — דאס אלץ איז נישט נור א וואונדערבארעס בילד פון איבער-מענשליכער ענערגיע און גלויבען, נור אויך א רעאלער און קאטעגאָריש איבערצייגענדער פאקטאר פון דער היסטאָרישער בעדייטונג פון ארץ—ישראל, אלס א צענטר פון אונזער נאציאנאלער אויפלעבונג און כאציא-לער ענטוויקלונג.

און מערקווירדיג, ווען אנדערע פעלקער אונטערנעהמען זייערע קאלא-ניזאציאָנס עקספערימענטען, שטעהען זיי צו פערפיגונג אונגעהויערע שטחים פון פרוכטבארען באדען און אונבעג-רענעצטע רעגירונגס-פאנדען. און מיר, אידען, בויענדיג דעם פונדאמענט פונם אויפלעבענדען פאטערלאנד, פערמאָגען בלויז גראָשענס צום דעקען דעם ביוד-זשעט פון אונזער „יודען-שטאאט". ווייל — וואס בעדייטען די צוויי מיל-יאָן פונט, וועלכע דאס אלוועלטליכע אידענטום האָט אין משך פון די לעצ-טע 4 יאָהר געזאָמעלט אויפן קרן-היסוד אויב נישט גראָשענס אין פערגלייך מיט דער גראנריעזער אויפגאָבע, וועל-כע די געשיכטע האָט פאר אונז געש-טעלט, אלס דעם איינציגען וועג צו דער אמת'ער פאָלקס-בעפרייאונג? און דאך די בעשיידענע נדבות און קרבנות פון אונזער פעראָרימטען פאָלק האָבען געשאָפען דעם נייעם ישוב אין א"י, וועלכער רופט ארויס ענטציקונג פון דער גאנצער קולטורעלער וועלט און אנערקענונג פון אונזערע פערדינסטען פאר דער אייראָפעאישער ציוויליזאָצ-יע.

ווייל א פאָלק, וואָס וויל צערייסען די פערהאסטע קייטען פון בענקשאפט, א פאָלק, וואָס שטרעבט צו פרייהייט און זעלבסטשטענדיגקייט, ווערט ויך נישט אָבשטעלען פאר קיין שום קרבנות און וועט דערגרייכען זיין היילינען צוועק — ווערען א גלייכבערעכטיגטער מיטגליד פון דער גרויסער משפחה פון פרייע פעלקער. געוויס האָבען מיר, אי-דען, געליטען פון פערשידענע „גוטע" פריינד, וועלכע האָבען צום שפאָט גע-מאַכט אונזער נאציאָנאלען אידעאליזם. מיר פערגרעסערען פון דער טענשהייט צו-ריקקערהען אונז אונזער היילינעס לאַנד, וועלכעס מיר בעפרוכטען שוין יעצט און וועלען ווייטער בצרייכערען מיט אונזער ארבייט אין שוייס. אלע רעגירונגען און פעלקער האָבען אונזע-רע פאדערונגען אקצעפטירט, זיי האָבען דייטליך אויסגעדריקט וייער טיפסטען מיטגעפיהל פאר אונזערע בעשטרעבונ-גען. ארץ-ישראל ווערט ווידער א אי-דיש לאַנד א דאנק דעם אידישען גייסט און דער נאַציאָנאַלער סאָלידאַריטעט. וועלכע פעראייניגט די צוזייטע און צו-שפרייטע טיילען פונ'ם גלות-אידענטום אין א מעכטיגען פאָלקס-אָרגאַניזם, וועל-כער בויט דאָס נייע אידישע לעבען אין ארץ-ישראל.

דער וועג צום ציון דאָרף דורכגע-זעצט ווערען דורך אונזערע אייגענע הענד. די פרעמדע פעלקער האָבען זיי-ער פליכט ערפילט — זיי האָבען אָנער-קענט אונזער רעכט אויף אונזער לאַנד. און יעצט איז געקומען פאר אונז די תקופה פון גאולת העם והארץ. דאס גאַנצע אידישע פאָלק —- אָהן אונטער-שיד פון פארטייען — דאָרף בילדען איין מעכטיגע פרידענס-אַרמעע, וועלכע איז בערופען אויפצובויען דעם פרעכ-טיגען בנין פון פאַטערלאַנד. אלע אי-דישע בירגער, וועלכע איז טייער, די צוקונפט פונ'ם פאָלק, וועלכע פער-שטעהען די היסטאָרישע אויפגאבע פון פאָלקס-בעפרייאונג און די היילינע פליכט מיטהעלפען דעם זיג פון אונזער רענעסאַנס-בעוועגונג, זאָלען געדענקען, אַז נור אַ דאַנק אונזערע נאַציאָנאַלע פאָנדען — און הויפטזעכליך דעם קרן-היסוד - האָבען מיר דערגרייכט די היינטיגע אימפאָנירענדע רעזולטאַטען און געשאַפען דעם געזונדען נאַציאָנאַ-לען ישוב, וועלכער ערמעגליכט דאָס פערווירקליכען פון אונזער צוויי טויזענד-יעהריגען חלום —— ווערען צוריק אַ פרייעס פאָלק אין בעפרייטער אידי-שער פאַלעסטינאַ.

דער שמאָלצער געפיהל פונ'ם נאַ-ציאָנאַלען כבוד צוזאַמען מיטן געזונ-דען בעוואוסטזיין פון זעלבסט-הילף און דעם קלאָרען בעגריף פון די גע-שאַפענע היסטאָרישע פערספעקטיוען דאַרפען בעוועגען יעדען עהרליכען אי-דישען בירגער ווידמען זיינע קרעפטען און קודם כל ערפילען זיין פערזענלי-כע בעשטייערונג לטובת דער אינסטי-טוציע, וועלכע בויט דאָס אידישע לאַנד.

וועמען איז טייער דאָס גליק און די צוקונפט פונ'ם פאָלק, דער וועט נעהמען אַן אַקטיווען אנטייל אינ'ם אויפבוי פון ארץ-ישראל און געבען זיין בעשטייע-רונג פאַר'ן קרן-היסוד.

אסקאַר וואסערמאַן (בערלין)
דירעקטאָר פון דער דייטשער באַנק

די פליכט פון אידענטום.

(ספעציעל צום „ראדאָמער-קעלצער לעבען").

דער אויפבוי פון ארץ ישראל. דער אויפבוי פון א מאָדערנעם קאָלעקטיוועז לעבען אויף דער באזיס פון אידענטום און אלגעמיין מענשליכער ציוויליזאָצ-יע, קען נישט דורכגעפיהרט ווערען דורך איין פארטיי. די דאָזיגע היסטאָ-רישע אויפגאַבע קען דורכגעפיהרט ווע-רען נור דורך די אַרבעט און דעם ענ-טוזיאזם פונ'ם גאַנצען פאָלק, וועלכער אַליין איז אומשטאַנד צו בעהערשען אלע שוועריגקייטען אויפ'ן וועג צו זיין בעפרייאונג.

עס מוז געשאַפען ווערען א מעכטי-גע בעוועגונג אומעטום, וואו די אידען לעבען, כדי פערווירקליכען דעם דאָזי-גען פראָגראם פון אויפבוי אַרבעט, פון וועלכער איז אָבהענגיג די צוקונפט פונ'ם אידישען פאָלק. די אַרבייט אין א"י. האָט זיך אָנגעהויבען, און מיר קענען זי נישט פערשוואַכען. מיר קע-נען מיט אונזער פּאָסיוויטעט צעשטערען דעם זיך בויענדען בנין. אָבער דאַן בעדעקען מיר מיט שאַנד-פלעק דאָס גאַנצע אידענטום, און די גאַנצע וועלט וועט זאָגען:

— די אידען זענען צום ערשטען

ארץ-ישראל רופט אייך צו א ענערגישע ארבייט פאר'ן פאָלקס-אויפלעבונג. געדענקט וועגען אונזער אויפבוי-פאַנד —
דעם קרן-היסוד!

מאָל געשטעלט געוואָרען פאַר אַ גרוי-סער קאָנסטרוקטיווער ארבעט און האָ-בען בעוויזען זייער אונפעהיגקייט צום זעלבסטשטענדיגען שאַפען.

האָבען מיר, אידען, ווירקליך קיין קראַפט און פעהיגקייט בעווייזען דער גאַנצער וועלט, אַז אויך ביי אונז עג-זיסטירט איינגקייט און איינשטימיגקייט פאַר אַ פראַקטישער שאַפענדער אַרבעט? ווייל, ווען איינצ וועלען זיך פערענט-פערען, אז די זאך אינטערעסירט זיי נישט, און אנדערע וועלען טענה'ען, אַז דאָס איז געגען זייערע אינטערע-סען אדער אידעאָלאָגיע — ביי אַזעל-כע בעדינגונגען וועט מען צו גרויסע רעזולטאַטען נישט דערגרייכען. דאָ, אויפ'ן געביעט פון א"י-ארבייט דאַרף שווייגען אין פערגעסען ווערען יעדער פריוואט-אינטערעס, יעדע זייטיגע כונה, ווייל עס האַנדעלט זיך וועגען אַ גרויס ווערק, אַ ווערק פון אויפלעבונג פונ'ם גאַנצען אידענטום.

דער אויפבוי פון א"י איז אַ אויפ-גאַבע פונ'ם גאַנצען פאָלק און נישט פון איין פּאַרטיי, זיי עס די ציוניסטי-שע אָדער אנטיציוניסטישע. מיר מוזען האָבען דעם ווילען צו פעראייניגונג און געמיינזאַמער אַרבייט. און דאַן וועט קומען דער גרויסער היסטאָרישער טאָג, ווען מיר וועלען קאָנען מיט רעכט ערקלערען, אַז דורך אונזערע אַרבעט איז אויפגעלעבט געוואָרען אַרץ-ישראל און ענטשטאַנען אַ מעכטיגער און בלי-הענדער נאַציאָנאַלער צענטר פאַר'ן גאַנצען אידישען פאָלק.

לעבען זאָל דאָס פרייע אידישע פאָלק און בעפרייטער און בלי-הענדער ארץ-ישראל.

ווי לאַנג קעלץ שטעהט האָט זי נאָך אַזאַ רעפעראַט נישט געהערט, יעדעס וואָרט וואָס איז אַרויס פון זיין מויל, איז דורך די פערזאַמעלטע אויפגענו-מען געוואָרען מיט אַ ציטער, ווי בשעת מתן—תורה, ווען יודען האָבען געשרי-גען נעשה ונשמע האָבען אַלע פערזאַ-מעלטע געזאגט, אַז מיר אַלע וועלען אַלץ אוועקגעבען פאַר'ן קרן—היסוד, דער רעדנער איז בעשאַנקען געוואָרען מיט לאַנג-דויערנדע אַפּלאַדיסמענטען, וועלכע האָבען געהאַלטען אַ ערך פון 15 מינוט.

נאָכ'ן רעפעראַט פון דעפוטאַט לע-ווינזאָהן, האָט ה' פינקלער פאָרגעלייגט פאָלגענדע רעזאָלוציע, וועלכע איז איינשטימיגג אנגענומען געוואָרען.

„די פאָלקס פערזאַמלונג פון דער אי-דישער בעפעלקערונג אין קעלץ, וועל-כע איז פאָרגעקומען דעם 21 פעברואַר 1926, אויסהערענדיג דעם גלענצענדען רעפעראַט פון סיים—דעפוטאַט ד"ר לעווינזאָהן, דריקט אויס די פולסטע סאָלידאַריטעט פאַר די העלדישע אָנ-שטרענגונגען פונ'ם גאַנצען כלל-ישראל אויפצובויען דעם פרעכטיגען בנין פון דער יודישער היים אין אַרץ—ישראל און פערפליכטעט זיך אויפ'ן ענערגישען אופן דורכצופיהרען די אַק-ציע פון „קרן—היסוד", אין וועלכע ס'איז אבהענגיג די ענטוויקלונג און עגזיס-טענץ פונ'ם יודישען פאָלק און אידי-שען לאַנד".

12 אַזייגער ביינאַכט האָט ה' פינ-קלער געשלאָסען די אַקאַדעמיע.

ס'איז צו האָפען, אַז די „קרן-היסוד"—אַקציע וועט אדורכגעפיהרט ווערען מיט'ן גרעסטען ערפאָלג.

* * *

ק ע ל ץ.

דער „קרן-היסוד" קאַמפּיין אין קעלץ.

צוליב דעם אָנהויב פון נייעם „קרן-היסוד"—קאַמפּיין אין קעלץ פאַר'ן יאָהר תרפ"ו, איז שבת דעם 20 ה. ח. פאָרגעקומען אין זאַל „אָרפעאום" (מאַרק № 6) אַ גרויסער פאָלקס-מי-טינג.

ה' ד"ר י. סאַטץ פּאָרז. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, האט געעפענט דעם מיטינג, האָט ערקלערט די בעדייטונג פון דעם מיטינג, האָט באַגריסט די דעלעגירטע פון וואַרשאָווער „קרן-היסוד"—דירעקטאָריום, ה"ה: ד"ר שאַלמאַן און ליטעראַט יקיר וואַרשאַווס-קי און גיט דאָס וואָרט צו זיין רעפע-ראַט „ווי אַזוי דער אייביגער וואַנדע-רער בויעט זיין נאַציאָנאַלע היים".

ה' וואַרשאַווסקי, האלט א לאַנגערען רעפעראַט, וועלכער האט ארויסגערופען גרויסע באַגייסטערונג. דאָס צווייטע וואָרט בעקומט ה' ד"ר שאַלמאַן, וועל-כער האָלט א אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען דער אויפבוי פון א"י., פון וועלכען אַלע פערזאַמעלטע אין א צאָהל פון לערך 600 מאַן האָבען אויסגעדריקט זייער צופרידענהייט.ביידע רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף דער נויטיגקייט פון א שנעלען אויפבוי פון ארץ-ישראל און געווענדעט זיך מיט א הייסען אפעל צו דער יודישער בעפעלקערונג אין קעלץ, אנצוווענדען אַלע כחות, אַז די „קרן-היסוד"—אַקציע זאָל גע-קרוינט ווערען מיט'ן גרעסטען ער-פאָלג.

זונטאָג דעם 21 ה. ח איז אין זאַל „אָרפעאום" פארגעקומען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע מיט'ן אנטייל פון סיים דעפוטאַט אברהם לעווינזאָהן.

דער פאָרזיצענדער פון „קרן-היסוד"—קאָמיטעט ה' י. פינקלער האָט געעפענט די אַקאַדעמיע, שטעלט פאַר דעם חשוב'ן גאַסט, דעם סיים-דעפוטאַט, האָלט א קורצע רעדע וועגען די אויפגאַבען פון אידישען פאָלק אין איצטיגען מאָמענט און גיט איבער דאס וואָרט צו בעגריסונגען: אין נאָמען פון דער יודישער קהלה האָט בעגריסט דער ה' י. מ. רייזמאַן,—פון דער ציוניסטי-שער אָרגאַניזאַציע—דוד ראָזענבערג,— פון מזרחי — א. ראָזענבלים, — פון סוחרים-פעראיין — ז. הערמאַן, — פון „קרן-קימת" — ש. בורשטין, — פון מכבי—ח. זשעלאַני,-פון פועלי ציון — ש. סטראָוציניצקי,-פון „השומר הצעיר" — א. לעווין,-פון החלוץ הכללי-דרעוו-ניאַני,- פון „צעירי-מזרחי"— אַ. באַ-ראַנקיעוויטש,-פון „הנוער הציוני" — ה. מאַרמונט,—פון „בית יתומים" – נ. אַסטראָוויץ,- פון „לינת הצדק" – ח. זאַגייסקי און פון גדוד-המאספים ביים „קרן-היסוד"-ה' זילבערבערג.

נאָך די בעגריסונגען נעמט דאס וואָרט צו זיין רעפעראַט דער סיים-דעפוטאַט א. לעווינזאָהן, וועלכער האָלט אַ 3 שעה'דיגען רעפעראַט וועגען דעם אויפבוי פון ארץ ישראל. דער געעהר-טער דעפוטאַט, האָט מיט זיין רעפע-ראַט פשוט פער'כשופ'ט אַלע אַנוועזענ-דע אין אַ צאָהל פון לערך 1000 מאַן.

די צענטראַלע פון סוחרים—פעראיין צו דער קרן-היסוד-אַקציע.

דער קעלצער סוחרים-פעראיין האָט בעקומען פון דער צענטראַלע אין וואַרשע פאָלגענדע טעלעגראַמע:

„מיר בעטען די ברידערליכע איני-סטיטוציע און דאָס גאַנצע סוחר'טום, נישט קוקענדיג אויפ'ן שווערען עקאָ-נאָמישען מצב פונ'ם פוילישען אידענ-טום, ענערגיש צו שטיצען די קרן-היסוד אַקציע, וועלכע ווערט געפיהרט אין אייער שטאָדט. דאָס גאַנצע אידענ-טום איז פעראינטערעסירט אין דעם שנעלערען אויפבוי פון ארץ-ישראל. זאָל אונזער סוחר'טום ווייזען דעם ביישפּיל פון אַקטיוויטעט און אפפער-ווילליגקייט. די צענטראַלע פון סוחרים-פעראיין: סענאַטאָר טרוסקער, ד"ר קלומעל."

אַ באַנקעט פאַר דעפוטאַט לעווינזאָהן.

מאָנטאָג אָוועגד איז אין האָטעל „וויקטאָריא" איינגעאָרדנעט געוואָרען אַ באַנקעט לכבוד דעם דעפּ. לעווינ-זאָהן. אין באַנקעט האָבען זיך בעטיי-ליגט פאָרשטעהער פון פערשידענע אָר-גאַניזאַציעס, ווי אויך עטליכע צעהנ-דליג איינגעלאַדענע. עס זענען געהאַלטען געוואָרען טאָאַסטען, אויף וועלכע דער דעפּ. לעווינזאָהן האָט געענטפערט מיט אַ גייסטרייכען רעפעראַט. דער באַנקעט האָט זיך פערצויגען ביז שפּעט ביינאַכט.

אַ זיצונג אין דער גמינע מיט'ן אנטייל פון דעפּ. לעווינזאָהן

אויף מאָנ-טאג 7 אַזייגער איז צוזאַמענגערופען געוואָרען אַ פערזאַמלונג, אויף וועלכע עס זענען געקומען אַ גאַנצע רייהע היי-גע געזעלשאַפטליכע עסקנים און עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דער פּלאַן

פון דער „קרן-היסוד"—אַרבייט אין אונזער שטאָדט.

א פאָלקס—פערזאַמלונג

שבת דעם 27|2 וועט פאָרקומען אין איינעם פון די הינע גרויסע זאַהלען אַ פאָלקס—פערזאַמלונג מיט'ן אַנטייל פון די ה"ה: הרב בארג, וואַרשאַווסקי און ד"ר שאַלמאַן.

פון דער רעדאַקציע.

צוליב פערשפּעטיגונג, וועט דאָס ספּעציעל איינגעשיקטע אַרטיקעל איוף דער קרן-היסוד-ביילאַגע, פון ה' יקיר וואַרשאַווסקי געהן אין נעכסטען נומער.

דריי מיליאָן פוילישע אידען דאַרפען בעווייזען זייער איבער-געבענהייט פאַר ארץ-ישראל און פערגרעסערען די מיטלען פונ'ם

קרן-היסוד.

קעלצער אבטיילונג.

א מעמאריאל צו דער היגער קהלה-פערוואלטונג.

די פערוואלטונג פון דער יודישער ביבליאטעק אין קעלץ, האט די טעג צוגעשיקט פאלגענדען מעמאריאל צו דער היגער קהלה־פערוואלטונג:

צו דער פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין קעלץ.

מעמאריאל

צוליעב די שווערע מאטעריעלע לאגע, אין וועלכער די יודישע בעפעלקערונג אין אונזער שטאדט געפינט זיך, זענען א גרויסע צאהל עלטערען, געגען זייער אייגענעם ווילען, געצוואונגען צו שיקען זייערע קינדער אין די פוילישע פאלקס-שולען, אין די אזוי גערופענע „שקאלא פאווסשכנא". מיר גלויבען, אז ס'איז אייך בעקאנט, דאס די יודישע קינדער, וועלכע לערנען אין די אויבענדערמאנטע שולען, ווערען פערציגען אין אזא גייסט, וואס איז אונז פרעמד און איז עלול פולשטענדיג צו דערווייטערען זיי פון זייער פאלק און רעליגיע און פערפרעמדען זיי פונ'ם יודישען עבר און פונ'ם גאנצען אוצר יודישע שאפונג.

די יודישע קהלה אין איהר איצטיגער פארם, פאר וועלכער ס'איז יאהרען לאנג געקעמפט געווארען און וועלכע האט די אויפגאבע צו היטען און בעשיצען די נאציאנאלע און רעליגעזע אינטערעסען פונ'ם יודישען כלל, מוז אין די גרעסטע מאס אכט לעגען אויף דעם ערציהונג'ס-וועזען אלס דער גרעסטער פאקטאר און אויסבילדען און אויסגעשטאלטען דעם יונגען דור. די קהלה פערוואלטונג, אלס די העכסטע לאקאלע יודישע רעפרעזענטאנץ, וואלט געדארפט אריינגעהמען דאס גאנצע ערציהונג'ס-וועזען אין איהרע הענד און צו לענקען לויט דעם יודישען נאציאנאלען גייסט און בעדערפענישען. אכטענדיג אבער, דאס די יעצט הערשענדע פאליטיש-עקאנאמישע קאניוקטור ערמעגליכט נישט דאס אויבענדערמאנטע, טאר אבער פארט די קהלה-פערוואלטונג נישט דורכלאזען קיין איינציגע גינסטיגע געלעגענהייט וועלכע קען דערנעהנטערען צום ציעל.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם, געפינען מיר פאר נויטיג צו דערמאהנען די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה, וועגען איינע פון די לעצטע פעראָרדנונגען פונ'ם בילדונג'ס-מיניסטעריום, וועלבע פערפליכטעט די שולאינספעקטארען איינצופיהרען פאר די יודישע קינדער אין די „פאווסשכנע" שולען 10 שעה פאר די יודישע למודים וועכענטליך.

נעמענדיג אין אכט דאס אויבענדערמאנטע, האלט די פערוואלטונג פון דער יודישער ביבליאטעק אין קעלץ, דאס ס'איז דער חוב פון דער יודישער קהלה־פערוואלטונג, אנצווענדען די נויטיגע מיטלען, אז דער דאזיגער בעשלוס זאל ווערען רעאליזירט אין לעבען ווי אמשנעלסטען, כדי אונזערע קינדער, וועלכע בעזוכען די „פאווסשכנע" שולען זאלען נישט ווערען איננאנצען אבגעריסען פונ'ם יודישען עבר, פון דער יודישער סביבה און יודישען עתיד.

אין נאמען פון דער פערוואלטונג
פון דער יודישער ביבליטעק
אין קעלץ:

פארזיצענדער: (–) מ. לעבענשטיין
סעקרעטאר: (–) נח לאקס.

ק ע ל ץ.

■■■

וויכטיגע באשלוסען פון קהלה-ראט.

אויף דער לעצטער זיצונג פון קהלה ראט זענען אנגענומען געווארען פאלגענדע וויכטיגע בעשלוסען:

1) צו געבען א איינמאליגע שטיצע פון 1000 זלאטעס דער אלמנה נאכ'ן פערשטארבענעם ראקאווער רבי'ן.

2) צו געבען א איינמאליגע שטיצע פון 1000 זלאטעס די 3 אלמנות נאך די 3 פערשטארבענע חענטשינער רביים.

3) צו געבען א איינמאליגע שטיצע פון 5000 זלאטעס פאר ארבייט'סלאזע האנדווערקער, קליינהענדלער און ארבייטער, שאפען א קאמיטעט פון 6 פערזאן א דורך צו פיהרען די פארטיילונג'ס-אקציע. אין קאמיטעט זענען אריין די ה'ה: ב. לאקס, א. מאנעטא, ש. לייכטער, י. ה. פאסירמאן, מ. חעלעמנער, און א. דאטענבערג. און צו ווענדען זיך מיט א אויפרוף צו דער אידישער בעפעלקערונג אין קעלץ צו פערדאפלען די סומע פון די 5000 זלאטעס.

אויף דער זעלבער זיצונג זענען אריינגעטראגען געווארען פערשידענע דרינגענדע פארשלאגען ווי: אנגאזשירען א מנקר, וועגען דעם שוחט חארמאק, וואס איז אבגעשטעלט געווארען אין זיין אמט, פאר אויספיהרען געהיימע שחיטה א, אז. וו. די אלע אויבענדערמאנטע פארשלאגען זענען אבגעשיקט געווארען אין די געהעריגע קאמיסיעס.

איצט שטעהט אויפ'ן טאג־ארדנונג די ביודזשעט דעבאטע איפ'ן יאהר 1926, צוליב'ן ביודזשעט ווערען טאקי אבגעהאלטען פערשידענע געהיימע פערטרויערליכע בעראטונגען און די עקשנות'דיגע מינדערהייט ווילען בשום אופן נישט נאכגעבען. דאס האט א פנים שוין ארויסגעברענגט פון געדולד די ה"ה: פרעזעס רייזמאן, גוטמאן וועלכע האבען אויף דער לעצטער געהיימער פארטרויערליכע ראט זיצונג שטארק אנגערופען יענעם פארעקשנ'טען צד און איהם אויפגעוויזען ווי אונטאקטיש ס'איז זייער האנדלונג צו פארקירצען דעם ביודזשעט צוליין מיט דער קאבצינסקער-קהלה און אוועקשטעלען דעם קהלה-בעאמטען אויף אזא נידריגע מדרגה וואס איז פשוט א חרפה פארן געוויסען. נאר צי דאס וועט הצלחען ווען ווייזען די צוקונפט. פא־לייפיג

יוסף קשענסקי.

VIRIBUS UNITIS.

(געווידמעט אונזערע פארשטעהער פון פערשידענע ארגאניזאציעס).

לך כנוס את כל היהודים
(מגלת אסתר ד'-ט"ז)

1.

אין שווערע מינוטען פון עלענד און לייד,
אהן שטראהלען פון האפנונג, אהן צייכען פון פרייד,
דער הימעל פערוואלקענט און גיפטיג דער שמערץ,
פערצווייפלונג פערפאלגט אונז און נאגט אונז דאס הערץ.

2.

געפינען מיר אין דער געשיכטע א ט ר י י ס ט,
זי שטארקט אונז, דערהויבט אונז און וועקט אונזער גייסט...
דערפרישט אונזער קערפער און רייניגט דאס בלוט,
פערשאפט אונז ענערגיע און פרעהליכען מוט:

3.

מיר זענען געוועזען פעראייניגט א מאל,
מיט פריעדען בעפעסטיגט ווי אייזען און שטאל!
אנטקעגען געשטעלט זיך די געגנערס זעהר פיעל,
זיי האבען נישט דאמאלס עררייכט זייער ציעל.

4.

זי ווייזט אויך ווי נישטיג מיר זענען, ווי קליין!
ווי שרעקליך עס זענען די שמערצען, די פיין,
מיר זענען פערלוירען ווען עהרגייץ און האס —
ווילדעווען, בעהערשען די יודישע גאס...

5.

*) צוויי ברירער, זיי האבען מיט אייגענער האנד,
פערטריבען אונז אלע פון הייליגען לאנד!
מיר האבען דורך כבוד פערלוירען די מאכט,
געבליבען אונז זענען נור טרויער און נאכט...

6.

גענוג שוין צערשפליטערט, צו שאנד און צו שפאט,
פערטריבען, פערשאלטען ביי מענשען, ביי גאט!
און זאל נישט מעהר הערשען קיין טרויער, קיין קלאג,
זאל ענדליך ערשיינען דער ליבטיגער טאג!...

קעלץ

*) הורקנוס און ארסתובל.

מאכט די קהלה א נייעם שאסעע צום יודישען בית עולם און ווער ווייסט אויב אזא ביודזשעט ווי די מינדער־הייט פארלאנגט וועט נישט ברענגען דערצו, אז די קהלה וועט צוריק פערוואנדעלט ווערען אין א מתים שטיבעל, און ס'וועט זיין איין נייער וועג פון דער קהלה צום נייעם שאסעע פון בית עולם.

א איינגענער.

א סענסאציאנעלער פראצעס פון א אלטען בחור... אין חענטשין (קעלצער קרייז)

א סענסאציאנעלער פראצעס האט זיך די לעצטע טעג אבגעשפילט אין חענטשינער פרידענס-געריכט (קעלצער קרייז).

א געוויסע מאנעלע לאקיעץ האט אנגעקלאגט אין געריכט דעם חענטשינער איינוואוינער אברהם גאדלעווסקי פאר בעליידיגען איהם אין שטאדטישען מאגיסטראט, רופענדיג איהם „אלטער-קאוואלער"... ה' לאקיעץ האט צוגעשטעלט עטליכע עדות. אין געריכט האט זיך דער אנגעקלאגטער גאדלעוויץ מודה געווען, און דאס געריכט, אנער־קאנענדיג, אז „אלטער קאוואלער" איז נישט קיין באליידיגונג — האט איהם באפרייט, דאגעגען איז ה' לאקיעץ בעשטראפט געווארען מיט 5 זלאטעס געריכט'ס-קאסטען.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „תומכי עניים"

זונטאג דעם 14־טען ה. ח. איז אין לאקאל פון תומכי עניים פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט „תומכי עניים".

די פערזאמלונג האט געעפענט דער פארז. ה' יוסף קאהן און האט פאר־געשלאגען אויסצוועהלען אלס צייט־ווייליגען פארז. דעם ה' ד"ר פלעש־לער, אויף וועלכען אלע אנוועזענדע האבען מסכים געוועזן.

פארז. ד"ר פלעשלער לייענט פאר דעם טאג ארדנונג, וועלכער ווערט איינשטימיג אנגענומען.

ה' קאהן גיט אן א בעריכט פון דער טעטיגקייט פון תומכי עניים פון 1-טען מערץ 1924 ביז'ן 31־טען דע־צעמבער 1925 און גיט אן סטאטיסטי־שע ציפערען פון דער ברייטער טעטיג־קייט פון „תומכי עניים".

ה' קאמינער לייענט דעם בעריכט פון דער רעוויזיאנס - קאמיסיע, וועלכער ווערט איינשטימיג אנגענומען.

נאכהער איז בעשטעטיגט געווארען דער ביודזשעט אויפן יאהר 1926.

ס'איז אויסגעוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון פאלגענדע פערזאן: ה"ה: ד"ר פלעשלער, ד"ר קרויזע, מ. ראוויצקי, מ. פ. קאמינער און ב. וויינריב. אלס פארטרעטער די ה"ה ח. פאסירמאן, א. קליינטשיען ל. מ. זלא־טא, ב. מ. קאמינער, י. שיפער און פ. פינקעלשטיין רעוויזיאנס קאמיסיע ה"ה: ב. לעוו, י. שיפער און ח. ש. ליכטענשטיין. אלס קאנדידאטען ה"ה מ. בלאכארזש, ש. ווייטמאן און ש. פאזנאנסקי.

נאך די פערשידענע פארשלאגען, וואס זענען אריינגעטראגען געווארען דורך פערשידענע מיטגלידער וועגען דער ווייטערדיגער ארבייט פון „תומכי-עניים" האט געהאלטען א לענגערע רע־דע הרב א. הארבערג, וועלכער איז אויסגעהערט געווארען מיט גרויט אויפ־מערקזאמקייט.

די אלגעמיינע סומע פון איינקונפ־טען און אויסגאבען במשך פון דער אויבענדערמאנטער צייט, ווי ס'ווייזט דער קאסע-בעריכט, האבען בעטראפען א סומע פון 20 .16.625. דאס איז ביי דער איצטיגער קריזישער צייט א זעהר מינימאלע סומע פאר אזא וויכטיגע אינסטיטוציע ווי דער „תומכי-עניים".

די אידישע בעפעלקערונג אין קעלץ, דארפט זיך פיעל מעהר פעראינטערע־סירען מיט אזא פילאנטראפישע אינ־סטיטוציע, צו וועלכער ס'שטרעקען איצט אוס די הענד גאנץ חשוב'ע מענשען.

א גמילות-חסדים באנק

א דאנק דער איניציאטיוו פון עטלי־כע היגע געזעלשאפטליכע טהוער ווי די ה"ה: א. י. מאשקאוויץ, ז. הערמאן, מ. פ. קאמינער, א. ב. אייזענבערג א. א. ווערט געשאפען א באנק וועלכע שטעלט זיך אלס אויפגאבע צו קומען צו הילף די היגע געפאלענע סוחרים אין דער פארם פון געבען הלוואות ביז 500 זל. אויף א יאהר צייט אהן פרא־צענט. די איניציאטארען פון דער וויכ־טיגער אינסטיטוציע, איז שוין געלינ־גען צו פעראינטערעסירען פאר זייער פלאן א גאנצע רייהע קעלצער גבירים און צוזאמענגעהמען עטליכע טויזענד זלאטעס. עס וואלט כדאי געוועזען דאס די קעלצער יודישע געזעלשאפט זאל ארויסווייזען פערשטענדניס פאר דער זאך, אז די באנק זאל וואס גיכער גע־גרינדעט ווערען.

יודען אין „סאוויעט-רוסלאנד

אויף דער אויבענדערמאנטער טעמא וועט די טעג פארקומען א רעפעראט פון ד"ר שאלמאן, דער פרעלעגענט וועט געבען אן אלזייטיג בילד פון יו־דישען לעבען אין רוסלאנד און וועט אויך בעהאנדלען דאס פראבלעם יודאיזם און באלשעוויזם.

פון ק. ק. ל. קאמיטעט אין קעלץ

דער ק. ק. ל.—קאמיטעט בעט אונז בעקאנטצומאכען, דאס די פורים-אקציע וועט געפיהרט ווערען זונטאג און מאנ־טאג. די בעזוכטע דארפען ביי די פאר־לעך פאדערען לעגיטימאציעס.

א קאסטיומען-באל.

שבת דעם 27-טען 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „ארפעום" א קינדער־קאסטיומען באל איינגעארדענט דורך דעם היגען „השומר הצעיר" דער באל זאגט צו זיין זעהר אינטערעסאנט צוליב די פיל אטראק־ציעס, וועלכע ווערען פאראויסגעזעהן. עלטערע און יונגערע קומט מאסענווייז!

יעדע ווירטין דארף וויסען,

אז די מאשטש צו פאדלאגעס.

„JAŚNIEJ SŁOŃCA“ גיט צו די פאדלאגעס, פאסאדקעס און לובאלעאום א שיינע און לאנגדויער־דיגען גלאנץ אהן בענוצען זיך מיט בערשטען.

„Jaśniej Słońca“

פערטרעט אייל-פארב, פארבט ווייסע פאדלאגעס אין פערלויף פון א שעה אויף די פארבען:

מאכאגאניאווע און טינקעל ארזשעכאווע

פרובט און איהר וועט זיך איבערצייגען!

פערקויף אין אלע סקלאד-אפטעשנעס, זייף און פארב געשעכטען.

Fabryka przetworów techno-chemicznych

„MARY“ Warszawa, (Sielce) Zajączkowska 9. Tel. 419 69.

פורים'דיגע פלוידערייען.

(פון משה קאפויער).

צוליב די גרויסע פרעסט און שניי־ען, וואס עס הערשען דא אין פוילען, וועלען אין היינטיגען פורים נישט ארומגעהן קיין פורים-שפילער. מען וועט אויך נישט ארומטראגען קיין שום משלוח מנות.

* * *

יודען מאכען גוטע געשעפטען אין טאקי דערפאר איז געווען צו מערקען די וואך, דאס אין אלע קעלצער צו־קערניעס האט אויסגעפעהלט טארטען און אלע פערשידענע פיין-געבעקסען, וואס די יודעלעך האבען זיך אלץ אנ־געגרייט אויף דעם היינטיגען פורים,

* * *

דער ד"ר פלעשלער, שיקט דעם ד'ר פעלץ דעם היינטיגען פורים גאר א שען משלוח מנות: סוועט זיין פון שא־קאלאדע געמאכט א הויז מיט א שילד אויפגעשריבען „אמבולאטאריום" דאס וואס דער ד"ר פעלץ חלומ'ט די גאנ־צע צייט.

* * *

דעם צווייטען טאג פורים וועט אין דער היגער שטאדטישע שוהל פארקו־מען א רעפעראט פון דעם חבר זשע־לאני אויף די טעמא „פארוואס בין איך אזא הייסער אויסגעשפראכענער בונדיסט".

* * *

פורים אויף דער נאכט, שוין נאך דער סעודה, וועט אין וויענער זאהל פארקומען א קאנצערט פון דעם ניי־געגרינדעטען „הזמיר" אין קעלץ, אונ־טער די לייטונג פון דעם בעוואוסטען יונגען קאמפאזיטאר ה' ל. לאכער, מען וועט זינגען פערשידענע לידער צווישען אנדערע אויך יודיש און העברעאישע.

* * *

א געוויסער היגער כלל טהוער האט געהאט א געשפרעך מיט'ן דירעק־טאר פון היגען גימנאזיום, ה' ד"ר צ. און צווישען אנדערע פראגען איהם אויך געפרעגט צו ער געהט עפעס אין יודישען טעאטער. דער דירעקטאר האט איהם גענאלט ענטפערען, אז ער איז נאך אין זיין לעבען נישט געוועזן אין יודישען-טעאטער, און אז ער ווייס גאר נישט וואס דאס איז.

* * *

דעם היינטיגען פורים זאל דער ה' גאלדשיידער פערבעטען דעם שוואר־צען קעניג צו דער פורים-סעודה. זיי וועלען טרינקען און פערברענגען צו־זאמען און אויך רעדען מכח ווייטער־דיגע פעטש.

אויפרוף!

פון'ם הילפ'ס - קאָמיטעט ביי דער יודישער קהלה אין ראַדאָם.

בריעדער אידען!

„קול דמי אחיך צועקים אליך"

דער ווירטשאַפטליכער קריזיס, וועלכער הערשט שוין ביי אונז אין פאַרלויפען העכער אַ יאָהר, האָט לעצטענס אָנגענומען אַ קאַטאַסטראָפאַלען חאַראַקטער, עס געפינען זיך, ליידער, ביי אונז אין שטאָדט היינט צו טאָג **העכער 1000 פאַמיליעס** בעל-הבתישע, אַנשטענדיגע, און בכבוד'ע וועלכע האָבען פאַרלויפיג פאַרלוירען יעדע עגזיסטענץ — מעגליכקייט.

בריעדער יודען! דאָס זענען נישט קיין בעטלער, וועלכע זענען געוואוינט אויסצושטרעקען די האַנד, דאָס זענען מענשען פון אַלע שיכטען, וועלכע האָבען פערנומען אַ גאַנץ בכבוד'ען אָרט אין דער געזעלשאַפט און איהר בעגעגענט ווי היינט אין גאַס אויף יעדען שריט, און עס יועט אייך גאַרנישט קומען אויף דעם געדאַנק, די טראַגישע לאַגע, אין וועלכע די מענשען מיט זייערע פאַמיליעס געפינען זיך.

די טרויעריגע לאַגע איז דאָ ביי אונז אין ראַדאָם נאָך טראַגישער צוליעב דער אינערליכער געזעלשאַפטליכער דעזאָרגאַניזאַציע און צושפּאַלטונג. דאָס געפיהל פון פעראַנטוואָרטליכע געזעלשאַפטליכע טעטיגקייט, איז פאַרנאַכלעסיגט געוואָרען, אַלע פּאַרטייען געהען בעזונדער און אָהן אַ איינהייטליכען פּראָגראַם.

די יעצטיגע שעה קאָן נישט מעהר ערלויבען אַזאַ מצב. **עס מוז הערשען אַ איינהייטליכער און בשותפות'דיגע צוזאַמענאַרבייט פון אַלע ענערגישע און פעראַנטוואָרטליכע כחות פון דער יודישער געזעלשאַפט, כדי אַ סוף צו מאַכען צו דער הילפ'ס-לאָזיגקייט און אונבעהאָלפענקייט. די צרות און די ליידען מוזען אויסטרייסלען אַלע הערצער און וועקען צו רעאַלע ממשות'דיגע טהאַטען לטובת די נויטליידענדע ברידער.**

די יודישע קהלה אין ראַדאָם האָט אונטערגענומען דעם פעראַנטוואָרטליכען שריט, און האָט געשאַפען אַ הילפס-קאָמיטעט אין וועלכען עס זענען פערטרעטען אַלע אָרגאַניזאַציעס, פּאַרטייען, און ריכטונגען, אַסעגנירענדיג גלייך אַ געוויסע סומע געלד דערויף.

גלייכצייטיג האָבען אונזערע ברידער אין אַמעריקאַ אויס אייגענער איניציאַטיוו איינגעשיקט טעלעגראַפיש 500 דאָלאַר אויף ברויט פאַר די הונגעריגע, דערביי שרייבען זיי אונז, אַז זיי האָבען געהערט, וועגען די לאַגע דאָ, און זיי טרעטען־צו צו אַ ענערגישע אַקציע צווישען די ראַדאָמער לאַנדסלייט אין אַמעריקאַ, כדי צו דערנעהרען די הונגערליידענדע פון אונזערע ברידער, אָבער מיט איין בעדינג—זיי פאָדערען דאָס מיר זאָלען דאָ אין ראַדאָם אויך אָרגאַניזירען אַ געלד-זאַמלונג, און מיר זאָלען זיי מיטטהיילען וועגען די אַלע שריט און זאַמלונגען, ווייל נור דאַן קאָנען מיר האָפען אויף זייער מיט-הילף, בעווייזענדיג דאָס מיר שטעהען אויף דער וואַך, **און טהיילען זיך מיט דעם ביסען מיט אונזערע ברידער. אַלזאָ, בריעדער יודען!**

מיר האָבען די התחלה געמאַכט. אין פאַרלויף פון עטליכע טעג האָבען זיך שוין רעגיסטרירט דריי טויזענד נפשות, און מיט יעדען טאָג ווערט די צאָהל גרעסער, פאַר וועלכע מיר טרעטען צו צום פונאַנדערטהיילען פּראָדוקטען, מיר זענען גרייט צו פערוועדען אונזער מיה און צייט, לטובת אונזערע אומגליקליכע ברידער. יעצט ווענדען זיך אַלעס אָן אייך, מיר גלויבען נישט דאָס עס זאָל זיך געפונען ביי אונז אין שטאָדט איין איינציגער יוד, וועלכער האָט נאָך ב"ה אַ שטיקעל ברויט, ער זאָל זיך נישט אָברופען און געבען איבער זיין יכולת לטובת די הונגעריגע. אין די נאָהנטסטע טעג ווערט אָרגאַניזירט אַ זאַמעל-אַקציע לטובת דעם ענין.

אונזערע בעפאָלמעכטיגטע וועלען בעזוכען יעדעס הויז, יעדער יוד אָהן אויסנאַהם מוז זעלבסט געבען און צוהעלפען, אַז אַנדערע זאָלען געבען. — איהר מוזט וויסען, דאָס די הילפס-אַקציע מוז דויערען מינדעסטענס 3 חדשים, ביז איבער פסח, וועלכע פאָדערט אַ ריזיגע אָנשטרענגונג און געלד-מיטלען.

ראַדאָמער יודען!

איהר האָט יעצט דאָס וואָרט, בעווייזט, אַז עס קלאַפּט נאָך ביי אייך אַ יודיש האַרץ און אַ רחמניות-געפיהל.

הילפ'ס-קאָמיטעט ביי דער יודישער קהלה צו העלפען די געליטענע פון ווירטשאַפטליכען קריזיס אין ראַדאָם.

פּרעזידיום:

ד"ר וו. צונג (פּאָרזיצענדער), יחיאל פרעלקעל, יוסף קעניגסבערג, ישראל דיאַמענט, צבי גוטמאַן, סעקרעטאַר יונה זילבערבערג.

מיטגלידער פון קאָמיטעט:

מאָטיל אייזמאַן, אדוו. ש. מילער, ד"ר שענדעראָוויטש, בנימין האַכמאַן, מרדכי לאַנגער, פאַביאַן לאַנדוי, גבריאל זיגמאַן, משה ראָזענבוים, משה צוקער, נחום גינזבורג, ירחמיאל ביאַלסקי, פּיאָטר פרענקעל, העניך וויינטרויב, שמואל קאָרמאַן, אליעזר פרענקעל, חיים קאָרמאַן, מאָטיל פרידמאַן, צבי העלפאַנט, ישראל פעלדמאַן און ח. י. ראָטבלאַט.

רעגיסטראַציע פון רעטונג'ס—קאָמיטעט

די רעגיסטראַציע פון רעטונג'ס קאָמיטעט וועט געדויערען ביז'ן קומענדיגען מאָנטאָג. די אַלע וואָס נויטיגען זיך אין שטיצע דאַרפען זיך פאַרעגיסטרירען ביז דעם דערמאַנטען טערמין. די רעגיסטראַציע פיהרט דורך דער רעטונגס-קאָמיטעט אין לאָקאַל פון „עזרה" אין די שעה'ן פון 10 ביז 1 נ. מ.

ראדאמער יודען!

דער סוחרים-פעראיין מאכט בעקאנט, דאס שבת דעם 27 פעברואר 8 א זייגער אווענד וועט האלטען א רע־פעראט אין אייגענעם לאקאל לובלינער 18 דער יוריס־קאנסולט פון צענטראלען סוחרים-פעראיין אין ווארשא.

אדוואקאט ד״ר יוזעף סטאווסקי

וועגען אקטועלע פראגען

איינגאנג נאר פאר מיטגלידער. איינגאנג פריי!

לארושיו של חברינו הנכבד מר **צבי מאיר ראזענבלאט** מסקארשיוו עם מרת **שיינדיל עדער** מטרנובזעג אנו מברכים אותך שתהיה דרכך סוגה בשושנים.

משה צוקער, **משה** פינקעל.

שטיצט די פורים-אקציע פון ק. ק. ל.

נעמט אויף די דעלעגאטען פון די פעראייניגטע נ. פ. קאמיסיע בסבר פנים יפות!

שטיצט דעם פורים זאמעל-בויגען לטובת דער „ע ז ר ה״ און אבטיילונגען „ב י ת - ל ח ם״ און „ל י נ ת - ה צ ד ק״.

זאל קיינער נישט פעהלען צו צייכנען!

מ י ט א י י ע ר ע ק ל י י נ ע נ ד ב ו ת ה ע ל פ ט

א י ה ר א ר י מ ע ב ר י ד ע ר !

ווילט איהר האבען די שענסטע און מאדערנסטע צימער?

איז נאר צו קויפען **טאפעטן**

ביי דער בעקאנטער פירמא

ש. שטיינמאן

ראדאם, לובלינער 21

צו בעדייטענד ביליגע פרייזען.

אלס ספעציאליסט ווערען צימער-טאפע־טירונגען אויסגעפערטיגט שנעל, לויט די נייסטע מאדע.

BANK KUPIECKI w RADOMIU

Spółdz. z ogr. odp. **plac 3-go maja 5 telef. № 14.**

די קאאפעראטיווע סוחרים-באנק נעמט אן ווקלאדען פון די קלענסטע סומען אויף שפאר-ביכלעך, ערלע־דיגט אלערליי באנק-אפעראציעס פינקטליך און צו מעסיגע פרייזען, צאלט אויס די איינקאסירטע געל־דער אין דעמזעלבען טאג.

קויפט נישט ביי די גאנז קיין האבער!

פון די ערשטע קוועלע טשענסטאכאווער בלייזען

די בעסטע רעיעלסטע גאנגבארסטע עכטע קאלירען

אויף ביליגע קאנקורענץ פרייזען, קאנט איהר בעקומען נור ביי

ה׳ יוסף אקערמאן לובלינער 36

בעסטע און רעיעלסטע בעהאנדלונג און צוגענגליכע בעדינגונגען

קויפט נאר ביי יוסף אקערמאן לובלינער 36

אין הויף פארטער, רעכטס. קומט און איבערצייגט אייך.

יודישער טורן און ספארט-פעראיין „בר-כוכבא״ אין ראדאם

ארדענט איין אין די זאלען פון סטאפער „ראזומאיטאשטשי״ שבת-צו-נאכט דעם 27 פעברואר 10 א זייגער אווענד

א ג ר ו י ס ע ן

מאסקען-באל

מיט פערשידענע אטראקציעס

די הכנסה ווערט איבערגעגעבען פאר דער אומזיסטער קוך ביי דער געזעלש „עזרה״ אין ראדאם. מאסקעס זענען נישט פערפליכטענד.

די בילעטען קאסע אין טעאטער וועט זיין אפען שבת-צו-נאכט 6 א זייגער.

Kino „CORSO“ w Radomiu.

Od środy 24-go r. b. **największ „królowie“ humoru**

PAT i PATACHON

jako policjanci.

Nad program

Dziennik Pathe z całego świata.

די קאאפעראטיווע האנדווערקער באנק אין ראדאם, לובלינער 23.

פיהרט אויס אלע באנק — אפעראציעס.

נעמט אן אינקאסא איבערווייזונגען,

וועלכע ווערען אויסגעצאהלט אין דעם זעלבען טאג.

Dr. A. ŁUCZNO LEWI

אויגען-קראנקהייט

נעמט אן פון 3—4 נאך מיטאג.

ראדאם, (לובעלסקי-גורקעס) קילינסקי 13 טעלעפאהן 420

די קולטור קאמיסיע ביים האנטווערקער קלוב.

ארדענט איין שבת צו נאכט׳ס דעם 27-טען דעם חודש א „ליטערארישהומאריסטישען פורים אוענד״ אין אייגענעם לאקאל מיט א פערשידענ־ארטיגען רייכען פראגראם. צום שלוס טענץ ביז׳ן פרימארגען אין גאנצען פריי! בילעטען פון 50 גראשען אן ביז 1,50 זלאטעס.

אנהויב פינקטליך 7 אין אווענד.

די קולטור קאמיסיע.

KINO „ODEON“ w RADOMIU.

Od 23-go lutego r. b.

TAJEMNICA PŁYWAJĄCEGO DOMU

(w obliczu śmierci)

w roli głównej: **HARRY HILL.**

wkrótce: **wkrótce:**

POLA NEGRI

w obrazie **JEJ WIELKA MIŁOŚĆ**

OGŁOSZENIE.

Zarząd Spółdzielni pożyczkowej przy Związku Rzemieślników i drobnych kupców Żydowskich z ogr. odp. w Przytyku, niniejszym podaje do wiadomości, że powyższa Spółdzielnia znajduje się w stanie likwidacji. Osoby, mające pretensje do Spółdzielni zgłosić się mają do Zarządu do dnia 27 lutego 1926 r.

פון נ. פ. קאָמיטע אין ראַדאָם

די פּראַיייניגטע נ. פאָנד־קאָמיטע פּגלדעט, דאָס ווי אַלע יאָהר ווערט אויך היי־יאָהר אַדורכגעפיה־ט די פּורים־אַקציע, מיר ווענדען זיך דעריבער צו אַלע ראַדאָמער אידען אָהן אויסנאַהם, דאָס זיי זאָלען שפּענדען פאַר דעם „קרן־קימת" מיט אַ ברייטער האַנד. דען מיט די פּורים־אַקציע ווערט פערענדיגט די זאמלונג פון דעם ערשטען האלבען יאָהר תרפ"ו, און מיר האָפען, דאָס ווי שטענדיג, וועט־ראַדאָם אויך היינט זיך אויסצייכנען און פערנעהמען דעם גע־עהריגען פּלאַץ צווישען אַלע גרויסע שטעדט, וועלכעס עס איז שוין די טראַדיציע פון אַ סך יאָהרען.

נעמט אויף אונזערע דעלעגאַטען

בסבר פנים יפית!—

די פּראַייניגטע נ. פ. קאָמיטע אין ראַדאָם.

רשימה

פון די קצבים, וועלכע געפונען זיך אונטער דער השגחה פון ראבינאט.

אין די האַללעס.

1. ראַזענצווייג משה — יאַטקע נומ. 6
2. גאָלדבערג יודעל — „ „ 8
3. ווייסבאָרד אברהם — „ „ 10
4. פאַוולאָוויטש אברהם — „ „ 12
5. פינקעלשטיין שלמה יודעל — „ „ 14
6. זילבערבערג חיים — „ „ 16
7. פינקעלשטיין מאיר — „ „ 18
8. ליבמאַן יעקב — „ „ 22
9. ראַזענצווייג חיים — „ „ 25

פאַר די האַללע

1. גוטמאַן לייביש — ט"ש נומ. 10
2. טראַוואַ לייב — „ „ 14
3. פאָמעראַנץ לייביש — „ „ 17
4. ראָזענבלאַט חנינא — „ „ 19
5. פינקעלשטיין איטשע — „ „ 24
6. קירשענבוים מאיר וואָלף — „ „ 25

1. לעווקאָוויטש משה לייב — יאַטקע רווינסקע נומ. 1
2. בוימאַן יחיאל — „ „ „ 10
3. צינגיסער מאיר — „ וואָהל „ 1
4. גרינצווייג חנה — „ „ „ 17
5. יאַבלאַנקע משה — „ ניי־וועלט „ 12
6. זעלקער הערש — „ סקאַרישעווסקאַ 6
7. פינקעלשטיין משה — „ „ נומ. 31
8. האַקמאַן שמואל — „ „ „ 38
9. פרידמאַן מאָטעל — „ „ „ 59
10. גאָלדוואַסער יחיאל — „ „ „ 63
11. זעלקיער לייב — „ לובלינער „ 71
12. גאָלדבערג אהרן — „ שוהל־פּלאַץ „ 3
13. ראָזענצווייג יצחק — „ „ „

ביי די אַלע אויסגערעכענטע קצבים זענען אַרויסגעהאָנגען הכשר׳ן אויף שילדלעך מיט׳ן אויפשריפט: „בשר כשר", וועלכע ווערען יעדען חודש איבערגעטוישט. מען בעט דעריבער די קונים אַכטונג צו געבען אויף׳ן חודש פון הכשר.—

בד"צ דפה ראדום.

Niniejszym oświadczamy, iż wyłączną sprzedaż na Radom i okolice wyrobów Oddziału Skórnego Tow. Akc. Przemysłu Włókniczego dawn. Peltzer & Fils w CZĘSTOCHOWIE posiada firma p.

BENJAMIN REICH w Radomiu

ul. Wałowa № 3

D"r Płucer Sarna

דאס האָבען שוין מיינע קאָנקורענטען איבערצייגט, אז צו קויפען איצט איז נאָר גוט ביי דער ערשטע קוועלע.

מיט אכטונג: B. REICH.

1 פּעקעל ½ קילאָ 1.90 | 1 דעקאָ 5 גר.

איך פערקויף די בעסטע הייוועז

פון פאַבריק „Wola-Krysztoporska"

צו פאַבריקס־פּרייזען ——— יעדען טאָג פרישע

1 פּעקעל א ½ קילאָ 1.90 1 דעקאָ 5 גראָשען

קומט און איבערציינט אייך! מיט אכטונג;

בנימין רייך וואַלאָווא 3

1־טער שטאָק.

א הערצליכען דאַנק דריק איך אויס דעם ה' ד"ר פעלץ פאַר זיין שנעל קורירען מיך.

מיט אַכטונג:

שרה ראָזענצווייג.

„השומר הצעיר" אין קעלץ.

שבת פורים דעם 27־טען ת. ת. 6 אָווענד קומט פאָר אין זאהל „ארפעאום" (מאַרק 6) א טראַדיציאָנעלער קינדער פורים קאָסטיומען־באַל

בילעטען בעקומט מען ביי דער קאַסע אין טאָג פון באַל,

איינגאַנג איך פאַר דערוואַקסענע!

כשר לפסח!

אַכטונג קעלץ!

צום קומענדיגען יום־טוב האָב איך צוגע גרייט זעהר געשמאקע, זויערע אוגערקעס, וועלכע איך פערקויף אין הורט און איינצעל צו ביליגע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אייך!

מיט אַכטונג: ישראל לעווענשטיין

קעלץ סילניטשנע גאס 7.

ב"ה נגמר בדפוס ספרי „שלחן עורך" מה"רו לאחדים מכורך 2 זלאָטעס ובליא מכורך 1.50

מנחם מענדיל ווייַנגאַרט

ראבדפ"ה

טעאַטער פאָלסקי קעלץ.

פאַראייניגטע טרופּע פון יהדישען אַרטיסטען פעראיין אין וואַרשע

מיט אַנטייל פון: ביאַלקאָוויטש (ראָזענצווייג), לובארטאָווסקאַ, צאַהם, שפּילמאַן

א. א. ח"ה: ביאַלקאָוויטש, ווינער, וויינבערג, מאַקסימאָוו, פעלר, שטיין, קליינער א. א.

אַכטונג! לעצטע 4 פאָרשטעלונגען.

פרייטאג דעם 26 ד. ח. 8,30 אָוענד ווערט געשפּילט די אונשטערבליכע היסטאָרישע אָפּערעטע

שולמית

אין 5 אַקטען 25 נ. געזאַנג פון גאָלדפאַדען

פּרעמיערע שבת דעם 27 ד. ח. 8,30 אָוענד ווערט געשפּילט צום ערשטען מאָל אין קעלץ דער וועלט בעריהמטער שלאַגער אָפּערעטע אין 4 אַקטען

בלינד אויס ליבע

נייעס לכבוד פורים עקסטרא שלח מנות פאַר קינדער.

זונטאג 4 אַ זייגער נ. מיטאָג לכבוד פורים ווערט געשפּילט פאַר קינדער צו ביליגע פּרייזען פון 50 גר. ביז אַ 1 זל. די פּרייליכע אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט אַ בילד

רומענישע חתונה:

אַכטונג! צו יערען בילעט ווערט צו געגעבען אומזיסט דער קופּלעט „געלד איך וויל עס"!

זונטאג דעם 28 ד. ח. 8,30 אָוענד צוליב פורים ווערט געשפּילט צום ערשטען מאָל די פּרייליכע קאָמישע אָפּערעטע מיט פיל געזאַנג, טענץ, הומאָר און לאַכען אין 4 אַקטען.

די פריילעכע קבצנים

אין אַלע פּיעסען טרעט אויף מיט נייע טענץ דער באַל. מייסטער ה' קליינער.

סופלער: ה' בלאַט געשעפט'ס פיהרער: לייבמער

Redaktor i Wydawca CH. M. Herc — Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska № 20.